

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ANALÝZA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU
ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Soňa Horáková
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek
Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.
Katedra: Katedra evropských studií a veřejné správy

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi a Ing. Ladislavu Skořepovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2. ÚVOD DO EKONOMIE VEŘEJNÉHO SEKTORU.....	8
2.1 Vymezení, charakteristické znaky, rozsah veřejného sektoru	8
2.2 Veřejné finance	12
2.2.1 Veřejný sektor	12
2.2.2 Veřejné výdaje	14
2.2.3 Veřejné příjmy	16
2.2.4 Státní rozpočet.....	18
3 PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU	20
3.1 Daňové příjmy.....	20
3.1.1 Daně	20
3.1.1.1 Daň z příjmu fyzických osob	20
3.1.1.2 Daň z příjmu právnických osob	24
3.1.1.3 Majetkové daně	25
3.1.1.4 Spotřební daň	27
3.1.2 Poplatky	29
3.1.3 Pojistné.....	31
3.2 Nedaňové příjmy a ostatní příjmy.....	34
3.2.1 Vývoj nedaňových a ostatních příjmů	34
3.2.2 Nedaňové příjmy	35
3.2.3 Kapitálové příjmy.....	37
3.2.4 Přijaté dotace	38
4. VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU	42
4.1 Běžné výdaje	42
4.1.1 Vývoj výdajů	42
4.1.2 Neinvestiční transfery obyvatelstva a státní politika zaměstnanosti.....	43
4.1.3 Důchody	44
4.1.4 Dávky nemocenského pojištění	44
4.1.5 Dávky státní sociální podpory.....	46
4.1.6 Dávky sociální péče	48
4.1.7 Výdaje na státní politiku zaměstnanosti.....	49
4.1.8 Neinvestiční dotace a půjčené prostředky podnikatelským subjektům.....	51

4.1.9 Výdaje na veřejnou spotřebu.....	54
4.2 Státní dluh	57
4.2.1 Vývoj státního dluhu.....	57
ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
ABSTRAKT.....	67
ABSTRACT.....	68

ÚVOD

Veřejný sektor je jedním z nejvýznamnějších sektorů v České republice, stát vybírá a vynakládá miliardy korun na zajištění veřejných statků a služeb. Velkým problémem je také skutečnost, že český rozpočet je již několik let nevyrovnaný, navzdory vysokému růstu hrubého domácího produktu, což jen prohlubuje zadlužení státu. Objevují se různé návrhy na radikální změny. Před našima očima probíhají diskuze o tom, jak financovat jednotlivé složky systému. Byla odstartována reforma veřejných financí.

Každý jedinec společnosti je ovlivňován státními zásahy. Důsledkem vládních zásahů v ekonomice je existence veřejného sektoru. Veřejné finance jsou jedním z nástrojů státní politiky. O veřejné finance by se proto měl zajímat každý občan, s jehož penězi vláda manipuluje. Z informačních zdrojů často slycháváme, že naše země je zadlužená i pro další generace. A proto jsem chtěla nejen sobě přiblížit problematiku veřejných financí a státního rozpočtu. Tyto a mnohé další důvody mě vedly k zaměření bakalářské práce na toto téma.

1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce je analýza příjmů a výdajů státního rozpočtu České republiky. Jsou zde rozpracovány příjmy a výdaje během posledních třech let, aby se každý dozvěděl o tom, na co se peníze ze státního rozpočtu vydávají a přijímají. V kapitole „výdajů“ je začleněna podkapitola „státní dluh,“ která se zabývá jeho vývojem a příčinami po vzniku České republiky.

Bakalářská práce se skládá z teoretické části, kde je čerpáno z literárních zdrojů. V této části je popsán úvod do ekonomie veřejného sektoru, veřejné výdaje, příjmy a rozpočet. Abychom porozuměli veřejným financím, je zde zmíněn také veřejný sektor.

Praktická část je zaměřena na konkrétní údaje a události v letech 2005, 2006, 2007. Data za rok 2008 nebyla v době zpracování ještě dostupná. Proto je také v praktické části u každé kapitoly zmíněn vývoj v průběhu těchto tří let. Je zde čerpáno převážně z elektronických zdrojů z důvodu většího archivu a aktuálnosti článků a je doplněna o grafy a tabulky.

2. ÚVOD DO EKONOMIE VEŘEJNÉHO SEKTORU

Ekonomie veřejného sektoru je ekonomická disciplína, která se zabývá příčinami existence, strukturou, vývojovými tendencemi a úlohou veřejného sektoru v ekonomice. Jako taková má dvě roviny:

- a) obecně teoretickou - zde je součástí obecné ekonomické teorie,
- b) aplikačně praktickou - která se zabývá praktickou činností subjektů ekonomie veřejného sektoru, naplní práce jednotlivých odvětví a subsystémů veřejného sektoru v územně a historicky daných podmínkách.¹

2.1 Vymezení, charakteristické znaky, rozsah veřejného sektoru

Veřejný sektor je v každém státě významnou částí národního hospodářství. Existence veřejného sektoru je důsledkem selhání trhu. Veřejný sektor a sektor soukromý je charakteristickou symbiózou., vzájemně prospěšným soužitím v tzv. smíšené ekonomice. Oba sektory, veřejný, který je neziskový, i soukromý, který je ziskový, se vzájemně podmiňují a doplňují. Selhává-li jeden z nich, nastupuje druhý. Selhání soukromého sektoru vede k rozvoji veřejného sektoru.²

Veřejný sektor realizuje činnosti, které mají veřejný charakter, jsou úzce spojeny se životem občanů, a jejich úlohou uspokojovat veřejné potřeby občanů, prosazovat a realizovat veřejné zájmy. Abychom měli určitou představu o podílu veřejného sektoru a podílu vlády na rozvoji ekonomiky, je potřeba definovat rozsah. Jaký je podíl tržních sil a podíl veřejného sektoru a státu v jednotlivých ekonomických procesech. Vzhledem k různorodosti státních zásahů do ekonomiky i různorodosti veřejného sektoru, není možné tento podíl vyjádřit jediným ukazatelem.³

Pokud chceme co nejpřesněji vymezit ekonomii veřejného sektoru, musíme ukázat specifické místo této disciplíny v rámci obecné ekonomické teorie i její odlišnost od příbuzné disciplíny, kterou jsou veřejné finance. Významné jsou přitom dvě skutečnosti:

- a) v oblasti veřejného sektoru působí subjekty veřejné volby, tj. nepůsobí tržní mechanismus, případně je jeho působení omezeno,

¹ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s. 7.

² PEKOVÁ, J. PILNÝ, J. JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha : Aspi, 2005, s. 22.

³ DUŠEK, J. PROTIVA, V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2007, s. 10.

- b) jednotlivé prvky ekonomiky veřejného sektoru mají produkční funkci, poskytují určité statky, zejména služby.⁴

Jakkoli jsou si obor veřejné finance a obor ekonomie veřejného sektoru blízké a v řadě studijních materiálů dochází k prolínání jejich obsahu, liší se následujícím:

- a) teorie veřejných financí se zabývá především toky finančních prostředků, a to z hlediska rozhodování o přeměně příjmů veřejných rozpočtů ve veřejné výdaje
- b) ekonomie veřejného sektoru se zabývá parametry, strukturou a vzájemnými vztahy ekonomických subjektů, které produkují veřejné statky, z hlediska rozhodování o přeměně příjmů ve výdaje.

Výše uvedené vymezení předmětu ekonomie veřejných financí umožňuje k řadě významných otázek aplikovat pojetí efektivity vycházející z koncepce Paterova optima. To je systém ve stavu optima, pokud nelze zvýšit žádného ze subjektů, aniž by se snížil užitek jiného subjektu. V poslední době se koncepce Paretova optima uplatňuje v řešení otázky odstraňování nedokonalostí kapitálového trhu v oblasti sociálních investic.

Ekonomika veřejného sektoru pak bere v úvahu závěry ekonomie veřejného sektoru, daná alokační pravidla a alokační procesy. Zjišťuje, jak při využití těchto procesů fungují jednotlivá odvětví veřejného sektoru a hodnotí jejich efektivnost. Ekonomika veřejného sektoru specifikuje právě to, že není ekonomikou tržní, respektive, že je ekonomikou netržní, trh nehraje dominantní roli. Předpokládá existenci rozhodovacího a rozdělovacího centra (na úrovni nadstátní, státní nebo vnitrostátní), které plní svoji úlohu na základě veřejné volby. V tržní ekonomice probíhá „hlasování penězi“, jednotlivé ekonomické subjekty zde volí své preference formou ochoty vynaložit dobrovolně peníze na pořízení určitého statku. V ekonomice veřejného sektoru probíhá „hlasování hlasy“, tj. cíleným působením mechanismů veřejné volby.

Rozhodovací a rozdělovací centrum (vláda), rozhoduje o tom, na co se prostředky v materiální nebo finanční podobě přidělí jiným subjektům, a to buď přímo v podobě dávek (finančních či naturálních), např. starobní důchody, nebo nepřímo v podobě pořízení veřejného statku např. veřejné osvětlení ve městě. Uvažujeme-li o tom, kde má uplatnění tržní mechanismus a kde veřejná volba, musíme si uvědomit, že při tržním zprostředkování dochází k vyjevení a přenosu informací o preferencích subjektů, kde významnou roli hraje cena. V případě rozhodování prostřednictvím

⁴ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s. 7.

mechanizmů veřejné volby, dochází k menší či větší ztrátě informací resp. k jejich zkreslení o preferencích jednotlivých subjektů.⁵

Společnost místo tržního zprostředkování využívá veřejnou volbu. Jednotlivé příčiny se různým způsobem překrývají a v realitě existuje celá škála smíšených případů. Je to dáno zejména tím, že jakmile jednou veřejná volba zasáhne do tržního mechanismu, má to závažné důsledky, které vyvolávají nutnost dalších zásahů, oblast veřejné volby je z pochopitelných důvodů předmětem zájmů a zájmový aspekt se promítá i do teorie ekonomiky veřejných financí.

Mezi veřejným a soukromým sektorem, tržní a netržní ekonomickou, ziskovými a neziskovými organizacemi neexistuje nějaká dělící čára. Jedná se spíše o určitou polaritu ekonomiky, v níž jeden pól přechází plynule v druhý a kdy existuje řada přechodných stavů.

Ekonomie veřejného sektoru je aktuální teoretickou disciplínou vzhledem k tomu, že v celém ekonomickém systému probíhá změna historického významu a sice konstituování kvartérního sektoru (sektoru, který poskytuje služby umožňující rozvoj a uchování lidských schopností) jako dominantního sektoru ekonomiky. Nad materiální ekonomikou vzniká sektor, který produkuje a uchovává lidské schopnosti, který hraje rozhodující roli při zvyšování produktivity v oblasti „materiální ekonomiky“. Do kvartérního sektoru patří školství, zdravotnictví, informatika, kultura, apod.). Tento rychle expandující sektor působí zpětně na ekonomiku jako rozhodující produkční sektor. Jedná se o mnohem významnější změnu než přesun těžišť do ekonomiky do oblasti služeb, to je tzv. terciární ekonomiky, která dnes ve vyspělých zemích dosahuje až 70 % podílu HDP. Zejména vzhledem k tomu, že na rozdíl od terciárního sektoru má kvartérní ekonomika produkční funkci. Tato zcela historická přeměna, které jsme v nejbližších desetiletích svědky, ale zejména aktivními účastníky, v nových kontextech nastoluje otázku vztahu trhu a státu, tržního a netržního zprostředkování. O tom, jak se liší názory na místo a roli veřejného sektoru, svědčí to, že k dnešnímu dni jsou „ve hře“ všechny možnosti uvažovaného podílu veřejných výdajů na HDP.⁶

Hospodářská politika má čtyři cíle:

- a) produkt – výkonnost ekonomiky (vysoké tempo růstu HDP),
- b) zaměstnanost – vysoká úroveň zaměstnanosti (nízká míra nezaměstnanosti),

⁵ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s. 7-8.

⁶ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s. 8-9.

- c) cenová hladina – stabilita cenové hladiny (nízká míra inflace),
- d) platební bilance – rovnováha v oblasti vnějších ekonomických vztahů
(vyrovnané saldo platební bilance).

Který cíl bude momentálně v centru pozornosti hospodářské politiky, bude plně záviset na ekonomické, politické atd. situace v dané zemi (na stupni naléhavosti zvolit konkrétní cíl za prvořadý. Je patrné, že snahu po maximální naplnění těchto cílů lze pojímat pouze jako kompromis mezi větším naplněním jednoho cíle a menším naplněním jiného.⁷

⁷ DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2008, s. 256.

2.2 Veřejné finance

2.2.1 Veřejný sektor

Stát je určitou formou organizace lidské společnosti, která je budována na politickém základě a která uplatňuje suverenitu na určitém území. Je tvořen úřady a institucemi, které zohledňují veřejné zájmy v oblasti ekonomické, sociální a politické. Jejich autorita je odvozena z politických procesů. Forma státu je vymezená vládním režimem (demokratický, nedemokratický), formou vlády (republika, monarchie), formou uspořádání státu (unitární či složené). Stát je hlavním subjektem veřejné politiky. Veřejná politika byla v určité míře vykonávána vždy a je přítomná ve všech demokratických společnostech. Stát se vždy určitým způsobem účastní probíhajících ekonomických procesů. Činností státu v ekonomice vzniká veřejný sektor. Aktivitami, které stát v rámci veřejné politiky vykonává, jsou legislativní aktivity, alokační aktivity, regulační aktivity, redistribuční aktivity, stabilizační aktivity. Podmínkou zajištění zmíněných aktivit je fungující zákonodárná a výkonná moc. Stát je reprezentován veřejnou správou. Veřejná správa je jedním ze subjektů veřejné politiky. Jedná se o souhrn institucí, které vykonávají záměrné činnosti a úkoly zabezpečované ve veřejném zájmu na jednotlivých vládních úrovních.

Veřejný sektor bývá definován jako ta část ekonomiky, která se nachází ve veřejném, nikoliv soukromém vlastnictví. Veřejný sektor je tudíž vymezen s ohledem na charakter vlastnictví. Výstižnou definici veřejného sektoru uvádí Strecková, která jej definuje jako tu část národního hospodářství, která je financována z veřejných financí, řízená a spravovaná veřejnou správou, rozhoduje se v ní veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole. Je nesprávné definovat veřejný sektor jako sektor, který produkuje veřejné statky, třebaže veřejné statky obvykle jsou prostřednictvím veřejného sektoru poskytovány. Navíc poskytování veřejný statků není jedinou funkcí veřejného sektoru.⁸

Veřejný sektor zahrnuje činnosti a vztahy mezi subjekty, z nichž jedním je stát. Veřejný sektor je produktem takové politiky státu, jejíž potřeba je objektivně dána různými příčinami, zejména ekonomickými, politickými, kulturními, sociálními,

⁸ JÍLEK, M. *Veřejné finance*. 2. vyd. Č. Budějovice : JČU Zemědělská fakulta, 2002, s. 11-12. podle Strecková, Y. *Teorie veřejného sektoru*. ESF MU Brno, 1998

ekologickými...Úkolem veřejného sektoru ve smíšené ekonomice je teda zajistit potřebné veřejné statky a na jejich produkci efektivně alokovat finanční prostředky, vytvářet podmínky pro fungování soukromého sektoru (Peková).⁹

Veřejné finance jsou nástrojem veřejné politiky, důsledkem jejíž realizace je existence a fungování veřejného sektoru. Jedná se o peněžní vztahy vznikající v souvislosti s tvorbou, rozdělováním a užitím peněžních fondů, spojených s činností veřejných institucí. Jedním ze subjektů je vždy veřejná správa. Lze definovat dvě základní roviny zkoumání veřejných financí – čistě finanční (příjmy, výdaje), reálně ekonomickou (působení na reálné ekonomické subjekty). Čistě finanční analýza zkoumá pouze vztahy mezi veřejnými příjmy a veřejnými výdaji. Oproti tomu, reálné ekonomické zkoumání veřejných financí se zabývá působením veřejných příjmů a výdajů na reálné ekonomické subjekty a otázkou vlivu na jejich rozhodování. Každé opatření v rámci veřejných financí má své dopady na všechny zúčastněné subjekty, tedy občany daného státu, města či obce, daňové poplatníky či ekonomické subjekty typu firem (v soukromém i státním vlastnictví, ziskových i neziskových subjektů). Finanční vztahy v rámci veřejných financí se od jiných finančních vztahů liší zejména uplatňováním třech základních principů. Třemi základními principy veřejných financí jsou nenávratnost, neekvivalence, nedobrovolnost. Princip nenávratnosti znamená, že jednotlivci zaplacením daně (příjem veřejného rozpočtu) nevzniká žádný nárok na užitek z této daně, na její proplacení. V oblasti veřejných financí nevzniká přímý vztah mezi veřejnými příjmy a veřejnými výdaji, i když z hlediska globálního tento vztah jistě existuje. Princip neekvivalence znamená, že z finančního vztahu vznikajícího platbou daně, není zřejmý účel této platby. Jednotlivec zpravidla nezná účel, ke kterému bude jím zaplacená daň sloužit. Princip nedobrovolnosti veřejných financí vyplývá z principu neekvivalence a nenávratnosti. Státní finanční orgán nařizuje zaplacení daně, které je podloženo legislativou.¹⁰

Veřejné finance jsou zejména fiskálním nástrojem realizace veřejné politiky z důvodu tržních selhání. Základní funkce vlády na všech úrovních státního uspořádání mají svůj odraz v tzv. fiskálních funkcích státu. Jedná se o následující funkce:

- a) alokační - rozhodování o alokaci veřejných statků, hledání správného poměru mezi produkcí soukromých (privátních a veřejných (kolektivních) statků. Jde o

⁹ JÍLEK, M. *Veřejné finance*. 2. vyd. Č. Budějovice : JČU Zemědělská fakulta, 2002, s. 11-12. podle Peková, J. *Veřejné finance*. Codex Bohemia. Praha 1999

¹⁰ JÍLEK, M. *Veřejné finance*. 2. vyd. Č. Budějovice : JČU Zemědělská fakulta, 2002, s. 12-13.

rozhodnutí, které veřejné statky poskytovat, v jakém objemu, struktuře, rozdělení a jak je financovat.

- b) redistribuční - přerozdělení příjmů a statků s cílem dosáhnout stavu, která společnost považuje za spravedlivý.
- c) stabilizační - užití výdajové a daňové politiky jako prostředku k dosažení žádoucí míry zaměstnanosti, cenové stability a odpovídajícího tempa ekonomického růstu.¹¹

Veřejné finance zahrnují minimálně dva finanční nástroje, a to státní rozpočet a rozpočty ÚSC (územně samosprávné celky).¹²

Potřeba koordinovaného kontrolního systému, jehož objektem by měly být veřejné finance, byla několikrát zmíněna v dokumentech hodnotících připravenost České republiky ke vstupu do Evropské unie. To byl jeden z hlavních důvodů, proč došlo ke schválení velmi důležitého zákona, jehož prostřednictvím se má zajistit finanční kontrola ve státní správě (včetně územních samosprávných celků) a napomoci tak k vyšší hospodárnosti, efektivitě a účelnosti při nakládání s veřejnými prostředky. Zákon č. 320/2001 Sb. definuje systém finančních kontrol, které jsou povinny i vyšší územní samosprávné celky povinny zajišťovat. Tento systém se týká nejen jejich hospodaření, ale i hospodaření organizačních složek a příspěvkových organizací, které mají ve své působnosti. Současně zajistí prověřování přiměřenosti a účinnosti tohoto systému a pravidelné, alespoň roční hodnocení jeho účinnosti a přijímání opatření k jeho zkvalitňování.¹³

2.2.2 Veřejné výdaje

Veřejné výdaje jsou finanční prostředky, které jsou v rámci veřejné rozpočtové soustavy a mimorozpočtových fondů vydávány na realizaci různých fiskální funkcí veřejné správy.

Slouží především k financování netržních činností státu a územních samospráv.¹⁴

¹¹ JÍLEK, M. *Veřejné finance*. 2. vyd. Č. Budějovice : JČU Zemědělská fakulta, 2002, s. 12-13.

¹² REKTOŘÍK, J., et al. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Ekopress, 2003, s. 12.

¹³ STRECKOVÁ, Y. et al. *Reforma veřejné správy a veřejných financí a faktory efektivnosti rozvoje regionů*. 1. vyd. Brno : Vydavatelství MU, 2003, s. 34.

¹⁴ DUŠEK, J. PROTIVA, V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2007, s. 162.

Tomu odpovídají i funkce veřejných financí a tedy i veřejných výdajů. Jednotlivé činnosti se zabezpečují prostřednictvím institucí a organizací, které stát a územní samospráva zřizuje. Veřejné výdaje jsou tudíž nástrojem financování potřeb těchto institucí (nákladů na jejich činnosti). Instituce ve veřejném sektoru zabezpečují veřejné potřeby stále více prostřednictvím konkrétních cílených veřejných projektů a veřejných výdajových programů, které jsou plně či s finanční spoluúčastí příjemců programů financovány z veřejných výdajů.¹⁵

V rámci veřejných údajů rozlišujeme dvě velké skupiny vládní výdaje a transfery. Vládní výdaje jsou investičního nebo neinvestičního charakteru. Podrobně je člení zákon č. 218/2000 Sb. Zahrnují zejména prostředky sloužící k financování státních institucí, projektů a programů. Transfery jsou specifické výdaje poskytované s určitým cílem, zejména z důvodů sociálních. Z hlediska způsobu a důsledků alokace rozdělujeme veřejné výdaje na:

- a) alokační výdaje - na nákup zboží a služeb – výdaje na zabezpečování veřejných statků, stagnují nebo se snižují, tak jak se zvyšuje podíl občanů na úhradě nákladů na smíšené veřejné statky
- b) redistribuční výdaje – tzv. peněžní transfery, jsou to dotace ze státního rozpočtu do rozpočtu obcí, jsou poskytovány ve formě
 - účelové běžné dotace – na vzdělání, údržbu komunikací aj. (jsou to zúčtovatelné dotace – na jednoho žáka základní školy, na jedno lůžko nemocnice)
 - neúčelové – zejména tzv. územně vyrovnávací dotace
 - kapitálové – na financování výstavby škol a bytů apod., jsou přísně zúčtovatelné
- c) stabilizační výdaje – je to vlastně nástroj fiskální politiky, stát se jimi snaží ovlivňovat politiku, jsou doménou státního rozpočtu.¹⁶

Pro rozpočet jako plánovanou bilanci je důležité členění veřejných výdajů na:

- výdaje plánované – zejména tzv. nároková (mandatorní) výdaje, podložené zákonnými úpravami (výdaje na starobní důchody, základní vzdělání apod).
- výdaje neplánované (nahodilé) – výdaje na odstranění následků životních pohrom, výdaje sankčního typu, proto je nezbytné vytvářet rozpočtové rezervy.

Všechny příjmy a výdaje státního rozpočtu vede Česká národní banka na souhrnném účtu běžného hospodaření státní pokladny.

¹⁵ PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 3. vyd. Praha : Aspi, 2005, s. 193.

¹⁶ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s.23.

Efektivnost je jedním z ústředních pojmů ekonomie a znamená v podstatě absenci plýtvání tj. co nejlepší (optimální) využití zdrojů, v podmínkách veřejného sektoru k uspokojení potřeb a přání lidí. Velkým problémem je samotné definování potřeb a přání majících často individuálních charakter, měnících se v čase a s místem podle životní úrovně, vzdělání občanů, kulturních tradic aj. V duchu již známého Paretovského kritéria optima je veřejná ekonomika efektivní, když poskytuje spotřebitelům nejvyšší možnou kombinaci zdrojů a technologii výroby. Je to tzv. alokační efektivnost nebo pareto-efektivnost. Vedle ní je třeba uvažovat o tzv. produkční efektivnosti, která analyzuje stranu nabídky a zkoumající zda při daných zdrojích a technologiích jsou výstupy produkovány s co nejnižšími náklady. Při rozhodování o veřejných výdajích, projektech a programech a jejich efektivnosti je třeba hledat odpovědi na tři otázky:¹⁷

- otázka účinnosti, který výdaj, projekt nebo program nejlépe splňuje daný cíl
- otázka účelnosti, který projekt či program je reálné zavést
- otázka hospodárnosti, který výdaj je z hlediska vynaložených nákladů nejlevnější.

Efektivnost veřejných výdajů by měla být posuzována nejen ve vztahu k rozpočtovým cílům, ale též k daňovému zatížení (měřeno např. daňovou kvótou). V rámci veřejných příjmů a výdajů působí dvě protichůdné tendence: tlak na růst veřejných výdajů a zároveň tlak na snížení daní. Při analýze efektivnosti je třeba mít na paměti, že veřejný rozpočet vlastně odčerpává část soukromých zdrojů k tomu, aby je alokoval mezi různé účely podle zásad neekvivalence a nenávratnosti (zjednodušeně řečeno daně platí bohatí, výdaje čerpají chudí). Realizace některých veřejných projektů či programů nemusí být nutně ten nejefektivnější způsob uskutečnění. V některých případech může být efektivnější soukromá produkce a poskytování statků. Někdy totiž může být zvolen neefektivní program. Proto mají techniky, metody a postupy analýzy efektivnosti veřejných programů a projektů velký význam.¹⁸

2.2.3 Veřejné příjmy

Při úvahách o příjmech veřejných rozpočtů si představujeme zpravidla daně. Ačkoliv daně představují z převážné části příjmovou stránku rozpočtů, nejsou jedinými

¹⁷ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s. 23.

¹⁸ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, s. 23, 24.

finančními zdroji, s kterými mohou vlády počítat. Veřejné příjmy tvoří příjmy neúvěrové (daně a poplatky) a příjmy úvěrové (půjčky).

Daň je povinná, nenávratná, neekvivalentní a neúčelová platba do veřejného rozpočtu, která je obvykle pravidelná. Je určena zákonem. Je to jednostranný transfer peněz od soukromého sektoru k sektoru veřejnému. Daně se platí pravidelně v ročních, čtvrtletních či měsíčních intervalech, nebo při určitých příležitostech. Mezi daně patří i cla, jakožto daně ukládané za dovoz nebo vývoz zboží. Dále sem řadíme rovněž příspěvek na sociální zabezpečení, který má rovněž charakter daně.

Poplatek je na rozdíl od daně dobrovolný, ekvivalentní a účelový, neboť je to cena za službu nebo zboží, které poskytuje veřejný sektor.¹⁹

Výtěžek z poplatků je určen na financování produkce poskytovaných statků. Podle OECD dosahuje výše daní cca 90 % a poplatky pouze cca 10 % veřejných příjmů. (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development je organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Sdružuje 29 vyspělých zemí světa, včetně ČR, která byla přijata v roce 1995 a včetně všech zemí EU. Cíle OECD je intelektuálně a politicky stimulovat hospodářský růst a mezinárodní spolupráci.)

Příjmy úvěrové – půjčky – představují návratné platby ve prospěch veřejných rozpočtů. Půjčky jsou buď účelové – na konkrétní výdajový program, nebo neúčelové – např. emise obligací na krytí schodku veřejného rozpočtu.

Další klasifikace veřejných příjmů, příjmy úvěrové členíme z časového hlediska na příjmy krátkodobé a příjmy dlouhodobé. Z krátkodobých úvěrových příjmů jsou nejvýznamnější státní pokladniční poukázky, což jsou krátkodobé státní obligace, jejichž účelem je krytí deficit státního rozpočtu, vzniklý v důsledku nesouladu toku příjmů a výdajů státního rozpočtu během rozpočtového období. Veřejné rozpočty mohou též přijmout krátkodobý bankovní či jiný úvěr nebo půjčku. Dlouhodobé případně střednědobé úvěrové příjmy v podobě emise veřejných dluhopisů nebo bankovních úvěrů či jiných půjček mají časový horizont delší než jeden rok.²⁰

¹⁹ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: Express, 2003, s.26.

²⁰ NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: Express, 2003, s.26.

2.2.4 Státní rozpočet

Fiskální politika využívá státní rozpočet k realizaci obecných cílů hospodářské politiky. Státní rozpočet je programovým nástrojem vlády a parlamentu, jehož prostřednictvím se plánují výdaje státu na určité období a koordinují se státní příjmy.

Vyrovnaný státní rozpočet je takový, jehož bilance je nulová. Pokud hospodářská politika či ekonomická legislativa stanovuje vyrovnaný státní rozpočet, nemůže být tato politika použita ke zmírnění recese či konjunktury, protože růst státních výdajů v období v období recese by musel doprovázet růst daní, a pokles státních výdajů v konjunkturu by musel doprovázet pokles daní. Vyrovnaný státní rozpočet by byl účinným nástrojem ovlivňování recese a konjunktury pouze za předpokladu, že tyto situace byly vyvolány hospodářskou politikou. Recesi by multiplikátor vyrovnaného státního rozpočtu prohluboval a konjunkturu zesiloval, čímž by se zvýšila nestabilita ekonomiky.²¹

Státní dluh většinou chápeme jako čistý dluh vlády, tzn. čistou částku peněz, které vláda dluží soukromému sektoru. Vzájemná zadluženost mezi různými vládními institucemi a organizacemi není považována za příliš významný údaj, neboť úroky z těchto dluhů si platí navzájem vládní subjekty. Proces, ve kterém ministerstvo financí financuje a umožňuje (splácí) státní dluh, se nazývá řízením dluhu, nebo také správou dluhu. Při řízení dluhu je největší objem práce spojen s refinancováním existujícího dluhu, kdy při vypršení splatnosti dříve vydaných dluhopisů se emitují a prodávají nové dluhopisy.²² Reálný růst státního dluhu musíme očistit od inflace (podobně jako od inflace očišťujeme růst nominálního produktu). Kdybychom to udělali, zjistili bychom, že státní dluh reálně vzrostl méně. Proto je lepší vyjadřovat státní dluh jeho podílem na HDP. Tento ukazatel lépe vyjadřuje reálný růst státního dluhu.²³

Řešením problému je v recesi realizovat deficitní státní rozpočet, v konjunkturu realizovat přebytkový státní rozpočet.

Na státní rozpočet je možné z hlediska objemu jeho příjmů a výdajů nahlížet ze dvou východisek:

- Státní rozpočet je pouze centrálním fondem, určeným k přerozdělování důchodů a zdrojů. Je tedy nutné jej udržovat stále vyrovnaný. Tento názor reprezentuje tzv. „zlaté pravidlo vyrovnaného státního rozpočtu“. Toto pojetí umožňuje

²¹ DUŠEK, J. PROTIVA, V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2007, s. 135.

²² VLČEK, J. et al. *Ekonomie a ekonomika*. 3. vyd. Praha : Aspi, 2005, s. 471.

²³ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 643.

částečně realizovat fiskální politiku prostřednictvím regulace agregátní poptávky, neumožňuje však výrazněji stabilizovat hospodářské cykly, které vznikají vývojem jak agregátní poptávky, tak agregátní nabídky. Navíc působení na vývoj agregátní poptávky je poměrně velmi omezené.

- Státní rozpočet je jedním z hlavních a velmi účinných nástrojů stabilizační politiky. Jehož prostřednictvím jsou v období konjunktury odčerpávány prostředky (čímž se ekonomický vývoj stává rovnoměrnějším), které jsou potom do ekonomiky zpětně vkládány v období recese (čímž se recese zmírňuje a ekonomický vývoj se opět stává rovnovážnějším). Státní rozpočet tak střídavě zaznamenává přebytek a schodek.

Nevyrovnanost státního rozpočtu má charakter:

- cyklický – automaticky vzniklé rozpočtové deficity a přebytky, vyvolané hospodářským cyklem
- strukturální – přebytky a deficity, vzniklé aktivní fiskální politikou realizace programů státních výdajů a realizací konkrétního daňového systému.

Přebytek či deficit se stanovuje rozdílem mezi aktuálním přebytkem či deficitem a cyklickým přebytkem či deficitem. Rozpočtový deficit vzniká, pokud ve sledovaném období jeho příjmy nemohou pokrýt jeho výdaje.

Použití přebytku státního rozpočtu:

- splácení dluhu. Jestliže současně dochází k růstu důchodů soukromého sektoru, zvyšuje se nabídka peněz a také rostou úspory. To vede k poklesu úrokové míry a k následnému nárůstu poptávky po investicích.
- tezaurace – přeměna přebytku v poklad – přebytek se ponechává na kontě centrální banky, čímž sice nedochází k ohrožení protiinflačních záměrů, ale čímž se však ani neřeší problém státního dluhu.

V případě otevřené ekonomiky lze deficit financovat půjčkami z ciziny bez vytěšňování soukromých domácích investic a přebytek lze kapitalizovat v podobě půjček cizině.²⁴

Státní rozpočet je zákon, který odhaduje a schvaluje příjmy a výdaje. Tento rozpočet je desagregován jednotlivé složky státní správy, tj. ministerstva a další orgány. V České republice schvaluje státní rozpočet každým rokem parlament. Oblast hospodářské politiky, která používá jako nástroj rozpočet, se nazývá rozpočtová politika.²⁵

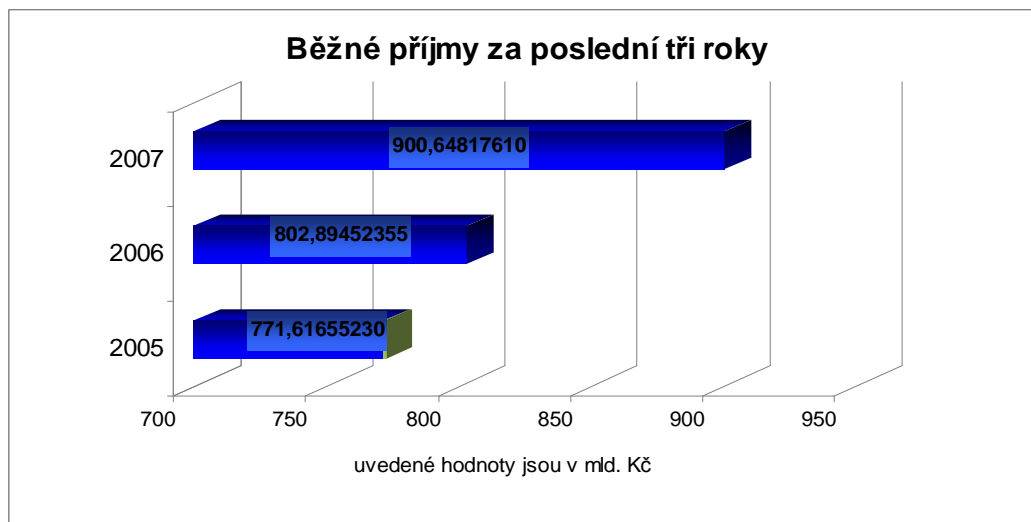
²⁴ DUŠEK, J. PROTIVA, V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2007, s. 137.

²⁵ MÁČE, M. *Makroekonomie v kostce*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007, s. 165.

3. PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU

3.1 Daňové příjmy

Graf č. 1: Běžné příjmy za poslední tři roky²⁶

3.1.1 Daně

3.1.1.1 Daň z příjmu fyzických osob

Rozpočet pro rok 2005 celostátních daňových příjmů počítal s meziročním růstem o 8,6 % tj. o 48,8 mld. Kč (měřeno ke skutečnosti r. 2004). Z tohoto předpokládaného meziročního nárůstu připadlo 37,1 mld. Kč na DPH 5,3 mld. Kč na spotřební daně, 11,3 mld. Kč na daně z příjmů fyzických osob a na daně z příjmů právnických osob 1,7 mld. Kč. Pod skutečností roku 2004 zůstaly příjmy za cla (-4,2 mld.Kč), majetkové daně (-1,8 mld. Kč) a daň z nemovitostí, dálniční poplatek a ostatní daně a poplatky v celkové výše (-1,0 mld. Kč).

Skutečné celostátní inkaso dosáhlo ke konci roku 2005 výše 644,1 mld. Kč, což představuje 103,3 % celoročně rozpočtovaného objemu (ve stejném období roku 2004 to bylo 101,2 %) a meziroční růst o 69,5 mld. Kč, tj o 12,1 %. Z toho nejvyšší absolutní nárůst vykázaly DPH (25,1 mld. Kč) a DPPO (25,0 mld. Kč), spotřební daně vzrostly o

²⁶ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006

14,7 mld. Kč a daně z příjmů fyzických osob o 9,1 mld. Kč. Z dlouhodobějšího pohledu dochází u daňových příjmů k výrazným strukturálním změnám. Trvale klesá podíl nepřímých daní, tj. DPH a spotřebních daní na celkových daňových příjmech a naopak roste podíl daní z příjmů.²⁷

Novela zákona o daních z příjmu je v médiích prezentována výhradně jako snížení daní. U osob se středními a vyššími příjmy ovšem v mnoha případech dochází ke zvýšení daní. Média mluví v souvislosti s novelou pouze o snížení daní, maximálně bývá zmíněno, že se snížení netýká osob s příjmy nad 30 000 Kč. U osob se středními a vyššími příjmy v mnoha případech dochází ke zvýšení daní, a to jak nominálně, tak procentuálně. Sice se i u nich projeví snížení dvou nižších daňových sazeb (z 15 na 12 % a z 20 na 19 %).²⁸

Od ledna 2005 se v plné míře začaly využívat slevy na dani. Zrušily se některé nezdavitelné položky, kterými si poplatníci snižovali základ daně, a místo toho uplatní slevy na dani. K rušeným položkám patří například odpočet na manžela či manželku bez větších vlastních příjmů, odpočet na studenta, ... Tím stoupne základ daně i vypočtená daň, což bude kompenzováno jejími slevami. Jádrem celé věci je v tom, že slevy na dani sice mají jednotnou výši pro všechny poplatníky, ale ve srovnání s dnešními nezdavitelnými částkami jsou pro někoho výhodnější (nízké a střední příjmy) a naopak pro někoho méně výhodné (lidé s většími příjmy). Jsou nastaveny tak, že většina poplatníků ušetří na daních z příjmů ročně čtyři až pět tisíc korun. Lidem s vyššími příjmy se výrazně sníží daně jen tehdy, pokud využijí společného zdanění manželů. Společné zdanění bude ale výhodné i pro lidi s nízkými a středními příjmy. A to zvláště tehdy, jsou-li větší příjmové rozdíly mezi partnery, nebo když jeden z nich nevydělavá. Společné zdanění manželů lze poprvé uplatnit v daňovém přiznání za letošní rok, které se podává do konce března 2006. Manželé musí vyživovat alespoň jedno dítě.²⁹ Do věci je ještě nesystémově zapletena valorizace prvního daňového limitu z 9 100 Kč měsíčně o 1000 Kč. K tomu je třeba podotknout, že několik let (po celé poslední volební období!) neměnné limity daňových pásem jsou de facto skrytým zvyšováním daní,

²⁷ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005 >

²⁸ *Snížení daní, které možná právě Vám daň zvýší* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW:

< <http://www.penize.cz/17637-snizeni-dani-ktere-mozna-prave-vam-dan-zvysi> >

²⁹ ČECHOVSKÝ, V. *Od ledna se začnou v plné míře využívat slevy na dani* [online]. [cit. 27. 3. 2009].

Dostupné na WWW: < <http://www.novinky.cz/domaci/68958-od-ledna-se-zacnou-v-plne-mire-vyuzivat-slevy-na-dani.html> >

neboť se snižuje reálná hodnota příjmů, daněných nižšími sazbami. Jde o zvyšování daní velmi mazané, protože k němu úplně stačí nedělat nic.³⁰

Daň z příjmů **fyzických osob** (dále jen „DPFO“) zahrnuje DPFO ze závislé činnosti, DPFO ze samostatné výdělečné činnosti a DPFO z kapitálových výnosů sráženou podle zvláštní sazby. Podle nově přijatého zákona 1/2005 Sb., o rozpočtovém určení daní náleží státnímu rozpočtu 70,49 % výnosu DPFO srážené podle zvláštní sazby, 68,99 % výnosu DPFO ze závislé činnosti a 52,29 % DPFO placené poplatníky podávající daňová přiznání. Schválený rozpočet počítal, že inkaso z těchto třech daní bude 95,5 mld. Kč. Dosažená skutečnost za rok 2005 94,8 mld. Kč jej naplnila na 99,2 %. Při meziročním růstu o 6,9 mld. Kč, tj. o 7,8 %.³¹ Sněmovna schválila částečné snížení daní z příjmů fyzických osob; nejnižší sazba se sníží z 15 na 12 procent, druhá nejnižší sazba klesne z 20 na 19 procent.³²

Státní rozpočet pro rok 2006 počítal, že inkaso z daně z příjmu **fyzických osob** bude činit, 92,3 mld. Kč. Dosažená skutečnost 91,6 jej naplnila na 99,2 % při meziročním poklesu o 3,2 mld. Kč, tj. o 3,4 %. V roce 2006 pokračoval dlouhodobý trend mírného vzrůstu inkasa daně, kopírující nárůst průměrných mezd a zvyšování minimální mzdy, avšak meziroční přírůstek výnosu nedosáhl hodnot vykazovaných do roku 2004. Jedna z příčin tohoto vývoje spočívala v legislativních změnách č. 699/2004 Sb., který zavedl nový systém podpory pro poplatníky vyživující dítě ve společné domácnosti, tzv. daňové zvýhodnění.³³

V novelizovaném zákoně o daních z příjmů, který nabyl účinnosti k prvnímu lednu 2006, najdete mnoho novinek. Změny se však netýkají jen daní z příjmů, ale zákon skrytě novelizoval také zákon o rezervách, dani z nemovitostí, DPH, dani silniční a spotřebních daních. Největší prostor však dostává nová úprava daně z příjmů. Jsou-li vaše **příjmy spíše nižší až střední**, pak na daních ušetříte. V prvním a ve druhém daňovém pásmu totiž došlo ke snížení daně, a to na 12 % z předchozích 15 % v prvním a na 19 % z předchozích 20 % ve druhém pásmu. Zároveň došlo k rozšíření prvního daňového pásma na 121 200 Kč z 109 200 Kč. Druhé pásmo zůstává na 218 400 Kč.³⁴

³⁰ *Snížení daní, které možná právě Vám daň zvýší* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/17637-snizeni-dani-ktete-mozna-prave-vam-dan-zvysi>>

³¹ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 27. března 2009]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

³² *Ekonomika v ČR v roce 2005* [online]. [cit. 27. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-17498380-on-b%EC%9En%E9+v%FDdaje+st%E1tn%EDho+rozpo%E8tu+2005-M00000_d-ad>

³³ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

³⁴ *Změny v daních příjmů fyzických osob v roce 2006* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/16860-zmeny-v-danich-prijmu-fyzicky-osob-v-roce-2006>>

Rozpočet celostátních daňových příjmů počítal pro rok 2007 s objemem 716,7 mld. Kč, tj. s meziročním růstem o 8,3 %, tj. o 54,7 mld. Kč (měřeno k rozpočtu 2006).

Skutečné celostátní inkaso dosáhlo ke konci roku 2007 výše 736,6 mld. Kč, což představuje 102,8 % celoročně rozpočtovaného objemu a meziroční růst o 78,8 mld. Kč, tj. o 12,0 % (měřeno ke skutečnosti roku 2006). Z toho, nejvyšší absolutní nárůst, vykázaly daně z příjmů právnických osob (24,7 mld. Kč, nárůst o 17,4 %), spotřební daně (19,4 mld. Kč, nárůst o 16,2 %), DPH (16,9 mld. Kč, nárůst o 7,8 %) a daně z příjmů fyzických osob (14,7 mld. Kč, nárůst o 10,7 %). Ze skutečného celostátního výnosu daní připadlo na státní rozpočet 72,4 % (533,5 mld. Kč).

Schválený státní rozpočet počítal, že inkaso z daně z příjmu **fyzických osob** bude činit 98,1 mld. Kč. Dosažená skutečnost 102,1 jej naplnila na 104,1 % při meziročním vzrůstu o 10,5 mld. Kč, tj. o 11,5 %. Vývoj inkasa na této dani ovlivnil zejména hospodářský růst v České republice spojený, spojený s poklesem nezaměstnanosti a vytvářením nových pracovních míst. Kromě toho opět vzrostl počet poplatníků – zaměstnanců, kteří využili výhod institutu společného zdanění manželů. Nárůst je zaznamenán i přes to, že se zde projevílo snížení dvou sazeb daně.³⁵

Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob lze podat i elektronicky prostřednictvím aplikace EPO (elektronické podávání písemností) s přístupem na adrese <http://adis.mfcr.cz/adis/jepo>. EPO nabízí kromě nejnovějších (aktuálních) verzí tiskopisů interaktivní nápovědu pro každé formulářové pole i kompletního průvodce vyplnění formuláře včetně přehledu nejčastějších dotazů a rad. Podání přiznání lze uskutečnit jak prostřednictvím internetové sítě formou datové zprávy opatřené zaručeným elektronickým podpisem, tak i na disketě jako podání s datovou zprávou neopatřenu zaručeným elektronickým podpisem, která ovšem navíc vyžaduje podání ověřující zprávy v písemné podobě (počítačová sestava vygenerovaná aplikací správci daně, tzv. e-tiskopis).

Celou proceduru zpracování a podání daňového přiznání lze tedy absolvovat bez návštěvy finančního úřadu, bez front a časových ztrát, bez poštovních poplatků a bez ohledu na úřední hodiny.³⁶

³⁵ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

³⁶ *Nové sazby daně, nové slevy na dani* [online]. [cit. 30. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-20527730-on-dan%EC+2007+da%F2+fyzick%FDch+osob+osv%E8-M00000_d-73>

3.1.1.2 Daň z příjmu právnických osob

Inkaso daně z příjmu **právnických osob** (dále jen „DPPO“) je tvořeno dvěma složkami, daní sráženou podle zvláštní sazby plátce daně a daní ze zisku odváděnou samostatnými daňovými poplatníky ve formě běžných záloh a ročního vyúčtování daně z příjmu. DPPO patří do kategorie tzv. sdílených příjmů. Její výnos je rozdělován mezi státní rozpočet a územní rozpočty. Na celostátním výnosu této daně se podle zákona 1/2005 Sb. podílí státní rozpočet 70,49 %, obce 20,59 % a kraje 8,92 %. Celostátní výnos DPPO vybraný finančními úřady v České republice za rok 2005 činil 138,9 mld. Kč, tj. 120,1 % rozpočtu a meziročně vzrostl o 25,4 mld. Kč. Z celkového inkasa připadlo na státní rozpočet 100,3 mld. Kč, což je o 21,3 mld. Kč nad srovnatelnou úroveň roku 2004.³⁷ Na celkový výnos daně v roce 2005 měla vliv řada protisměrně působících faktorů, přičemž z celkové hodnoty dosaženého inkasa je zřejmé, že převážily pozitivní vlivy, zejména vzrůstající podnikatelské aktivity a s nimi spojené příznivé výsledky hospodaření, dosažené daňovými subjekty z oboru peněžního zprostředkování, telekomunikačních činností, výroby a rozvody elektřiny, plynu, páry a teplé vody, atd. Zřejmý je též rostoucí podíl zahraničního kapitálu na podnikatelských aktivitách právnických osob, dlouhodobý trend zvyšování počtu daňových příznání k dani z příjmu právnických osob a počet příznání, v nichž byla vykázána daňová povinnost.³⁸

Celkový výnos **DPPO** vybraný finančními úřady v České republice za rok 2006 činil 135,4 mld. Kč, tj. 108,5 % rozpočtu a meziročně klesl o 6,8 mld. Kč. Z celkového inkasa připadlo na státní rozpočet 95,5 mld. Kč, což je o 4,8 mld. Kč pod úroveň roku 2005, avšak o 7,5 mld. Kč více než bylo rozpočtováno. Na vykázání daňové povinnosti měli snižující vliv legislativní změny. Jednalo se zejména o snížení sazby daně z 28 % v roce 2004 na 26 % v roce 2005 a také zrychlení odpisů v 1. až 3. odpisové skupině s účinností od 1. 1. 2005, a také zavedení možnosti odpočtu od základu daně ve výši 100 % vynaložených na realizaci projektů na výzkum a vývoj.³⁹

Skutečné inkaso dosáhlo za rok 2007 162,8 mld. Kč, tj. 106,7 % rozpočtu s meziročním zvýšením o 27,4 mld. Kč. Z celkového inkasa připadlo na státní rozpočet 114,8 mld. Kč, což je o 19,3 mld. Kč, tj. o 20,2 % více než na rok 2006 a současně o 7,3

³⁷ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 27. března 2009].

Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005

³⁸ *Daň z příjmu právnických osob* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID3EA9846BCD611F60/cds/xsl/9_1971.html?year=>

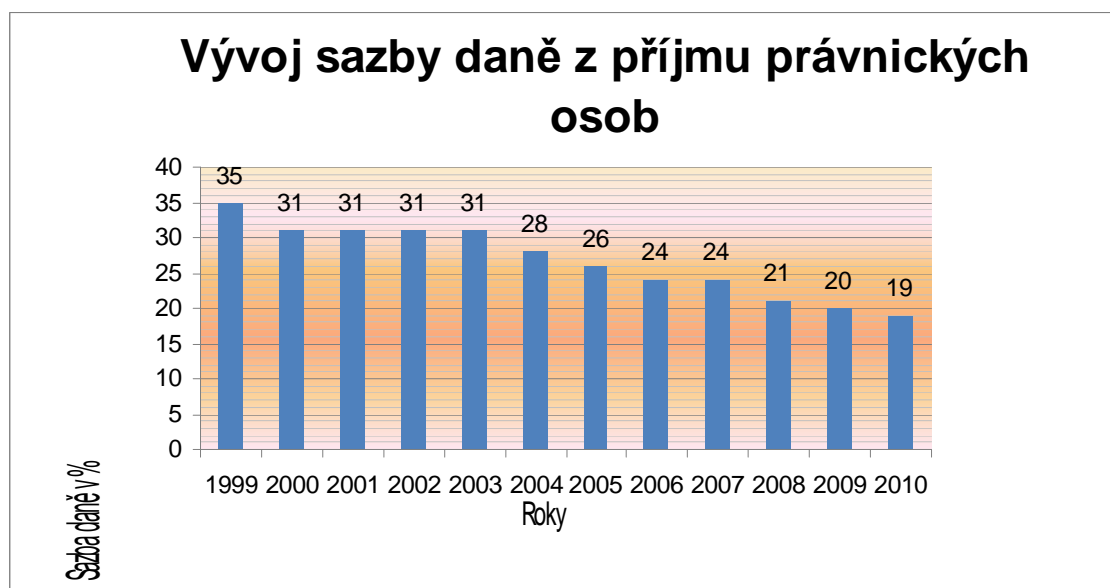
³⁹ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. března 2009].

Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006

mld. Kč více než bylo rozpočtováno. Meziroční nárůst výnosově rozhodující složky, DPPO z příznání byl rozhodujícím způsobem ovlivněn výší zákonných záloh na daň splatných v roce 2007 a vyúčtováním záloh zaplacených poplatníky v průběhu roku 2006 na daňové povinnosti za zdaňovací období započatá v roce 2006, které bylo provedeno v roce 2007.⁴⁰

Odvody na dani z příjmu v Česku díky zavedení rovné daně ve výši 15 % klesly a patří k nejnižším v Evropě, jenže sazba sociálního pojištění zůstává dlouhodobě stejná a je druhá nejvyšší v Evropské unii. Na sociálním pojištění odvedeme více než na dani z příjmu, ovšem na výši penzí to není znát. Většinou platí, že vyšší odvody na sociálním pojištění se rovnají vyšší penzi či nemocenské. Od roku 2008 jsou zavedeny poplatky u lékaře, nemocenská je první tři dny nulová, reálná hodnota penzí mírně poklesla a v plánu je snížení podpory v nezaměstnanosti z 6 měsíců na měsíců 5. Sazba sociálního pojištění se však v Česku nesnížila.⁴¹

Graf č. 2 : Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob⁴²

⁴⁰ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁴¹ GOLA, P. *Daň z příjmu klesla, ale sociální pojištění je stále vysoké* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: < <http://www.mesec.cz/clanky/dan-z-prijmu-klesla-vysoke-socialni/>>

⁴² *Daň z příjmu právnických osob* [online]. [cit. 18. 8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.az-data.net/dan-z-prijmu-pravnickych-osob.php>>

3.1.1.3 Majetkové daně

Majetkové daně byly v roce 2005 nižší o 2,3 mld. Kč. Finanční prostředky získané z ostatních daní, tj. clo, silniční daně, dálniční poplatky, daň z nemovitostí a ostatní daně a poplatky byly ve svém souhrnu proti roku 2004 nižší o cca 2,2 mld. Kč. Od 1. května se příjmy ze cla, které byly předepsány celními orgány, staly jedním z tradičních vlastních zdrojů ES a státnímu rozpočtu ČR náleží pouze 25 % z předepsaného cla. Tato částka slouží ke krytí nákladů spojených s jeho výběrem. Za rok 2005 činily odvody celních příjmů ve prospěch účtu státního rozpočtu 1,3 mld. Kč, což je o 0,6 mld. Kč více, než bylo rozpočtováno. Celkové vybrané clo činilo za rok 2005 6,2 mld. Kč. Ve schváleném státním rozpočtu byly zpracovány příjmy z daní majetkových a kapitálových převodů v objemu 8,6 mld. Kč.⁴³

Příjmy z **majetkových daní** byly zpracovány v objemu 10,3 mld. Kč. Skutečně dosažené inkaso činilo 8,5 mld. Kč. Příčinou nízkého plnění rozpočtu v roce 2006 byl výrazný projev dopadů snížení daňové sazby u výnosově nejvýznamnější majetkové daně z 5 na 3 % a zakotvení poměrně rozsáhlého osvobození bezúplatného i úplatného nabytí majetku. Za rok 2006 činily odvody z celních příjmů ve prospěch účtu státního rozpočtu 1,2 mld. Kč a rozpočtovou úroveň převýšily jen nepatrně o 18 mil. Kč. Celkové vybrané clo činilo 6,3 mld. Kč. Vývoj cla od roku 1996, kdy dosáhl maxima téměř 20 mld. Kč, má trvale klesající tendenci.⁴⁴

Z hlediska velikosti daňového výnosu majetkové daně v České republice stejně jako v EU a OECD nepředstavují nijak výraznou skupinu. V České republice podíl všech majetkových daní na celkových daňových příjmech představoval 1,2 %. Dochází k poklesu na celkových daňových výnosech. Přitom absolutní hodnoty výnosů, jednotlivých majetkových daní, jsou poměrně stabilní. Vlivem nárůstu výnosů z ostatních skupin však zároveň docházelo k oslabování významu výnosů z majetkových daní.⁴⁵

Skutečně dosažené příjmy z **majetkových daní** činily pro rok 2007 10 560 mil. Kč, což představuje rozpočtované plnění na 117,5 % rozpočtované částky. Ve srovnání

⁴³ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 27. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁴⁴ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

⁴⁵ LÁCHOVÁ, L. *Současnost a budoucnost majetkových daní v České republice a Evropské unii* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <http://kvf.vse.cz/storage/1180452727_sb_lachova.pdf>

se skutečností roku 2006 vzrostlo daňové inkaso z majetkových daní o 2 060 mil. Kč. To je nárůst o 24,2 %. Předpokládaný výnos státního rozpočtu pro rok 2007 byl stanoven na 1,2 mld. Kč.

Skutečný příjem ze cla dosáhl částky 1,4 mld. Kč. To představuje plnění na 119,6 %. Celkově vybrané clo za rok 2007 činilo 7,4 mld. Kč.⁴⁶

3.1.1.4 Spotřební daň

Spotřební daně zahrnují daň z minerálních olejů, z tabákových výrobků, daň z lihu, daň z piva a daň z vína. S výjimkou daně z minerálních olejů je výnos spotřebních daní určen výhradně do státního rozpočtu. Pokud jde o daň z minerálních olejů, podle platného rozpočtového určení daní náleží 90,9 % výnosu daně státnímu rozpočtu a 9,1 % náleží Státnímu fondu dopravní infrastruktury. Celostátní výnos spotřebních daní v roce 2005 představoval 110,5 mld. Kč, což bylo o 9,4 mld. Kč více, než předpokládal rozpočet. V porovnání s rokem 2004 bylo celkové inkaso vyšší o 14,7 mld. Kč, tj. o 15,4 %. Na státní rozpočet v roce 2005 připadlo z celkového výnosu spotřebních daní 103,6 mld. Kč, což je o 8,7 mld. Kč nad korigovaným rozpočtem. Do příjmů Státního fondu dopravní infrastruktury bylo z celkového čistého výnosu daně z minerálních olejů převedeno 6,9 mld. Kč.⁴⁷

Celostátní výnos **spotřebních daní** v roce 2006 představoval 119,5 mld. Kč, což bylo o 6,7 mld. Kč méně, než předpokládal rozpočet. V porovnání s rokem 2005 bylo celkové inkaso vyšší o 9,0 mld. Kč, tj. o 8,1 %. Na státní rozpočet v roce 2006 připadlo z celkového výnosu spotřebních daní 112,6 mld. Kč, což je o 6,3 mld. Kč méně než předpokládal rozpočet. Do příjmů Státního fondu dopravní infrastruktury bylo z celkového čistého výnosu daně z minerálních olejů převedeno 7,0 mld. Kč.⁴⁸

Začátkem roku v lednu se minimální mzda se zvedla o 5,4 procenta na 7570 korun, životní minimum vzrostlo z 4300 na 4420 korun. Vláda zvedla platové tarify zhruba o pět procent. V červenci se vyšila se minimální mzda ze 7570 na 7955

⁴⁶ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁴⁷ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 27. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁴⁸ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

korun a stát začal vyplácet "pastelkovně", tedy tisícikorunu na školní pomůcky pro prvňáčky. Kabinet schválil návrh na zvýšení spotřební daně z tabákových výrobků.⁴⁹

Češi platí na daních do státní kasy rok co rok víc. Daňová zátěž v Česku je 35,4 procenta HDP. Lidé v ostatních státech Evropské unie ale na daních zaplatí ještě víc. Průměrná daňová zátěž v unii přesahuje čtyřicet procent HDP. Vyplývá to z výsledků statistického úřadu Eurostat. Na rozdíl od jiných zemí se ale v Česku platí vysoké částky na zdravotní a sociální pojištění. Rekordně vysoké podíly nemají obdoby v žádné jiné zemi EU. Podobně vysoké částky na pojištění odvádějí i Němci a Slováci. Na rozdíl od průměru v unii daňové zatížení v Česku se každým rokem zvyšuje.⁵⁰

Článek „Daně v Česku vysoké, nejhorší ale nejsme“ uvádí, že Česká republika v mezinárodním porovnání Eurostatu a OECD se vyskytuje s hodnotou 36,6 % přibližně uprostřed žebříčku. Průměrná hodnota daňové kvóty (se vypočítá jako poměr součtu celkových daňových příjmů k HDP) v EU je 39,3 %. Daňové zatížení je podle mého názoru poměrně vysoké. Hlavně Irsko je dobrým příkladem správně provedených ekonomických reforem, které ho posunuly ze zaostalé země mezi elitu moderní Evropy. V Česku se také připravuje „Reforma daňového systému 2010“, měla by vzejít v platnost k 1. 1. 2010. Má za cíle zjednodušení legislativy, snížení administrativní zátěže pro poplatníky a státní správu, snižování počtu daní a celkových odvodů.⁵¹

Celostátní výnos **spotřebních daní** v roce 2007 představoval 138,9 mld. Kč, což bylo o 19,4 mld. Kč více než v roce 2006. Jedná se o meziroční nárůst o 16,2 %. Na státní rozpočet v roce 2006 připadlo z celkového výnosu spotřebních daní 131,6 mld. Kč, což je o 0,3 mld. Kč více, než předpokládal rozpočet. Do příjmů Státního fondu dopravní infrastruktury bylo z celkového čistého výnosu daně z minerálních olejů převedeno 7,3 mld. Kč.⁵²

⁴⁹ *Přehled politických událostí v ČR v roce 2006* [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-20061860-on-zm%ECny+v+dan%EDch-M00000_d-72>

⁵⁰ *Daně v Česku jsou vysoké, v EU ještě vyšší* [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/dane-v-cesku-jsou-vysoke-v-eu-jeste-vyssi-fp2/ekonomika.asp?c=A040713_145800_ekonomika_maf>

⁵¹ *Daně v Česku vysoké, nejhorší ale nejsme* [online]. [cit. 23. 7. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/68086-dane-v-cesku-vysoke-nejhorsi-ale-nejsme/>>

⁵² *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

Tab. č. 1 : Vývoj inkasa daní v ČR v letech 2001 - 2008⁵³

Vývoj inkasa daní v ČR v letech 2001 - 2008 (v mil. Kč)								
Daň	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Daň z přidané hodnoty	151 886	155 209	164 856	184 320	208 413	217 784	236 385	255 190
Daně spotřební	76 299	79 485	84 179	95 841	110 491	119 535	138 947	130 553
Daň z příjmů PO	75 940	90 737	96 978	106 526	137 432	128 865	155 674	173 590
Daň z příjmů - § 36	18 045	16 755	20 625	12 098	11 242	14 003	15 700	19 299
Daň z příjmů FO - podnikatel	18 796	21 901	22 131	24 040	26 583	17 854	17 003	17 749
Daň z příjmů FO - zaměstnanci	78 530	86 591	94 653	102 627	110 662	111 633	126 388	115 180
Daň silniční	5 283	5 512	5 738	5 509	5 191	5 428	5 915	6 002
Daň dědická	112	86	100	100	103	124	109	115
Daň darovací	475	601	648	818	510	604	692	345
Daň z převodu nemovitostí	5 834	7 171	8 025	9 461	7 494	7 788	9 774	9 950
Daň z nemovitostí	4 353	4 576	4 840	4 948	4 987	5 017	5 123	5 195
Ostatní položky	4 466	5 147	4 923	5 099	5 252	4 977	4 250	4 281
Celkem	440 201	473 771	507 696	551 387	628 360	633 614	715 961	737 449

3.1.2 Poplatky

Za rok 2005 inkasoval státní rozpočet na správních poplatcích 3,7 mld. Kč, z toho formou kolkové známky bylo vybráno 1,3 mld. Kč. Předpokládaný výnos ve výši 4,1 mld. Kč nebyl splněn o 0,4 mld. Kč, což představuje plnění na 91,0 %. Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí představují povinnou platbu za využívání životního prostředí. Nepatří sem však pokuty za porušení předpisů a opatření k ochranně životního prostředí. Jedná se především o odpady za ukládání radioaktivních odpadů od

⁵³ *Inkaso daní v České republice* [online]. [cit. 18. 8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/dane-a-mzda/statistiky/>>

průvodů těchto odpadů na tzv. jaderný účet. Vykázaná skutečnost ve výši 1 256 mld. Kč tak naplnila jejich předpokládanou rozpočtovou výši 1 300 Kč na 96,6 %.⁵⁴

Po přijetí nového zákona o správních poplatcích byly změněny poplatky vybírané například na obecních, katastrálních a finančních úřadech. Úprava vstoupila v platnost již 17. ledna 2005. Odhadem padesát poplatků bylo zvýšeno a čtyřicet poplatků bylo zavedeno zcela nově.⁵⁵

Za rok 2006 inkasoval státní rozpočet na správních poplatcích 3,9 mld. Kč, z toho formou kolkové známky bylo vybráno 1,4 mld. Kč. Předpokládaný výnos ve výši 4,1 mld. Kč nebyl splněn o 0,2 mld. Kč, což představuje plnění na 96,3 %. Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí představují povinnou platbu za využívání životního prostředí. Vykázaná skutečnost ve výši 1 306 mld. Kč tak naplnila jejich předpokládanou rozpočtovou výši 1 350 mld. Kč na 96,7 %.⁵⁶

Daňovou složenkou bude možné nově platit na 3 405 pobočkách České pošty. **Hlavním cílem projektu je zbavit daňový subjekt povinnosti hradit manipulační poplatek za úhradu daní v hotovosti.** Větší počet plateb prostřednictvím České pošty by v konečném důsledku znamenal i snížení počtu plateb daňových subjektů v hotovosti na finančních úřadech (celková roční suma plateb daní v hotovosti v pokladnách finančních úřadů představuje částku cca 10 mld. Kč). Tím by došlo k očekávanému efektu snížení nákladů územních finančních orgánů na manipulaci s penězi vybranými v hotovosti na FÚ. Konkrétním výstupem spolupráce Ministerstva financí, Ministerstva informatiky jako zřizovatele s.p. Česká pošta a České pošty, s.p. je "Daňová složenska" pro placení všech druhů daní, která výrazně zjednoduší postup placení daní na přepážkách České pošty. Zavedením tohoto projektu Ministerstva financí do praxe dojde ke zlepšení služeb pro daňové poplatníky a ke snazšímu plnění daňových povinností daňových subjektů vůči státnímu rozpočtu. Tím dojde také k plnění jednoho z dílčích kroků projektu Modernizace daňové správy České republiky.⁵⁷

Za rok 2007 inkasoval státní rozpočet na správních poplatcích 4,1 mld. Kč. Předpokládaný výnos ve výši 4,6 mld. Kč nebyl splněn o 0,5 mld. Kč, což představuje

⁵⁴ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 27. 3. 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁵⁵ *Správní poplatky v roce 2005 rostou, přibývají i klesají* [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/17040-spravni-poplatky-v-roce-2005-rostou-klesaji-i-pribyvaji>>

⁵⁶ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

⁵⁷ *Nová daňová složenska* [online]. [cit. 18. 8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.podnikinfo.eu/eurozona/obchod/ministr.aspx?sekce=15&menu=1331>>

plnění na 89,5 %. Proti roku 2006 bylo na správních poplatcích vybráno o 0,2 mld. Kč více, to je meziroční růst o 4,3 %. Rozpočtový výnos ze správních poplatků lze pro státní rozpočet jen kvalifikovaně odhadnout podle minulých let. Inkasované příjmy závisí na skutečně podaných návrzích na správní řízení, která jsou předmětem správního poplatku. Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí představují povinnou platbu za využívání životního prostředí. Vykázaná skutečnost ve výši 1,31 mld. Kč tak naplnila jejich předpokládanou rozpočtovou výši 1,30 Kč na 100,8 %.⁵⁸

3.1.3 Pojistné

Pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti dosáhlo v roce 2005 311,2 mld. Kč. Schválený rozpočet byl splněn na 98,9 %. V plnění rozpočtu se negativně promítlo mimo jiné i zrušení dalších platů ve veřejném sektoru. Obecně je vývoj příjmů pojistného ovlivňován především vývojem počtu plátců a jejich složením. Od roku 2002 do roku 2004 docházelo ke zvyšování počtu pojištěnců. V roce 2005 počet těchto osob klesl o 36 tisíc. Snížil se i počet nemocensky pojištěných OSVČ, které platí dobrovolné pojistné nemocenského pojištění.⁵⁹

Pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti dosáhlo v roce 2006 333,7 mld. Kč. Proti roku 2005 vzrostl výběr pojistného o 22,5 mld. Kč., což představuje zvýšení o 7,2 %. Schválený rozpočet nebyl naplněn. Bylo vybráno méně o 2,6 mld. Kč. Obecně je vývoj příjmů z pojistného ovlivňován především vývojem počtu plátců a jejich složením, vývojem mezd, který je závislý na vývoji ekonomiky, a úspěšnosti výběru pojistného.⁶⁰

Pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti dosáhlo v roce 2006 367,1 mld. Kč. Proti roku 2006 vzrostl výběr pojistného o 33,4 mld. Kč., což představuje zvýšení o 10,0 %. Schválený rozpočet byl naplněn na 103,4 %, tj. překročen o 12,2 mld. Kč.⁶¹

⁵⁸ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁵⁹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

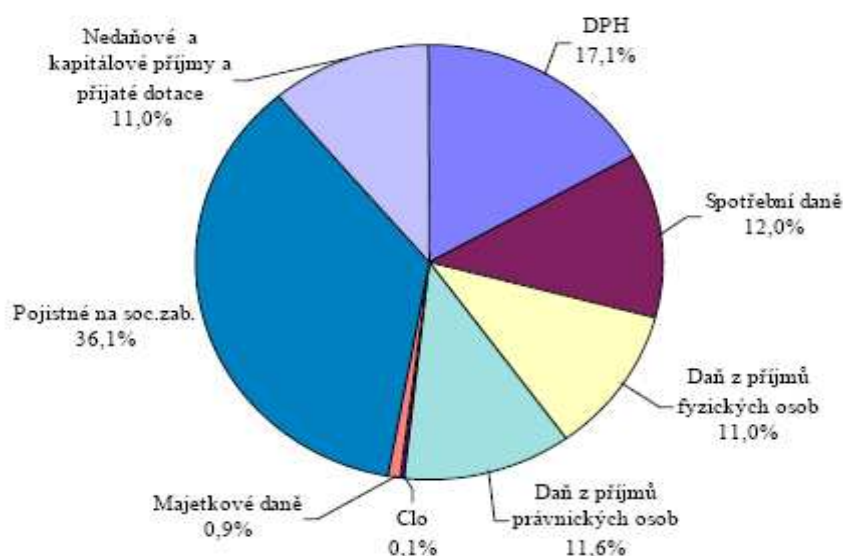
⁶⁰ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006

⁶¹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

S účinností od 1. 8. 2009 je novelizován zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, který v novém stanoví možnost uplatnění **slevy na pojistném** zaměstnavatelem, a to za každého zaměstnance. Zákonem se dále stanoví, že za kalendářní měsíc nabytí účinnosti tohoto zákona náleží zaměstnavatelům **mimořádná sleva na pojistném**, která se stanoví jako součet úhrnu slev na pojistném za jednotlivé kalendářní měsíce roku 2009 přede dnem účinnosti tohoto zákona (tedy za měsíce leden až červenec 2009). Slevy na pojistném včetně mimořádné slevy na pojistném se týkají pouze zaměstnavatelů a nikoliv zaměstnanců.⁶²

Graf č. 3: Struktura celkových příjmů dosažených za rok 2005⁶³

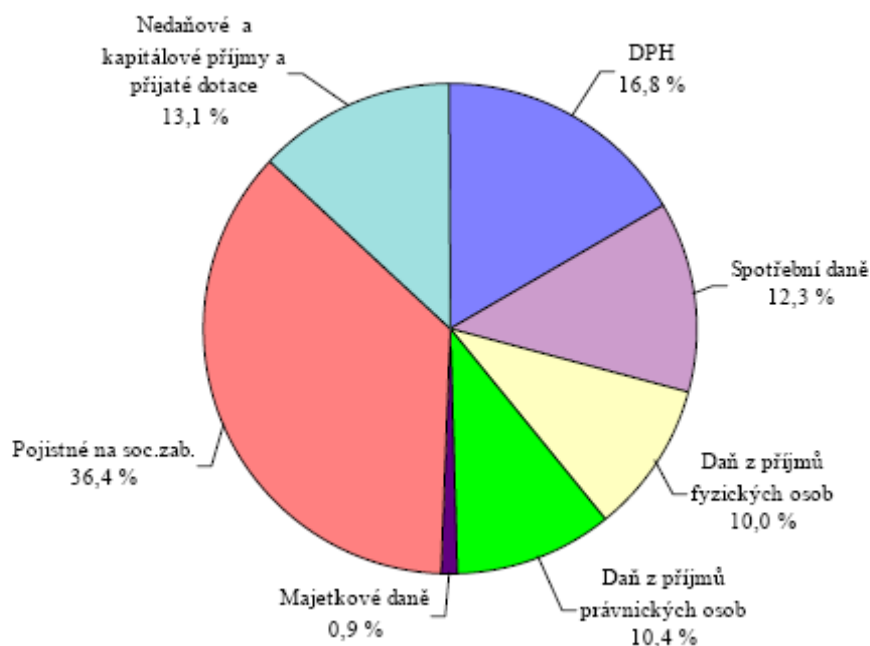
<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁶² Slevy na pojistném [online]. [cit. 18. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho/slevy-na-pojistnem.htm>>

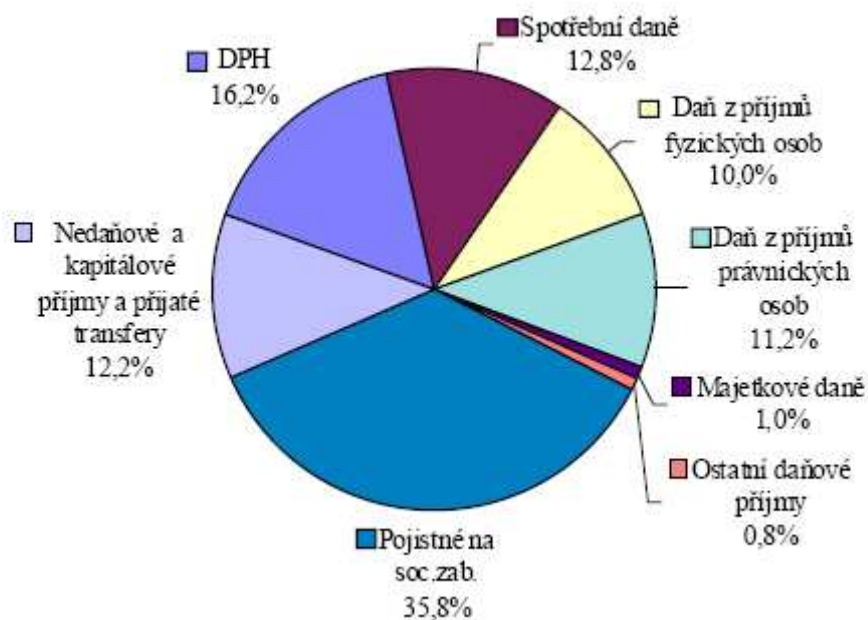
⁶³ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

Graf č. 4: Struktura celkových příjmů dosažených za rok 2006⁶⁴

Graf č. 5: Struktura celkových příjmů dosažených za rok 2007⁶⁵

⁶⁴ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

⁶⁵ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

Tab. č. 2: Daňové příjmy za rok 2007 (v mld. Kč)⁶⁶

Ukazatel	Rozpočet 2007		Skutečnost 2007
	schválený	po změnách	
Příjmy			
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	205 600 000	205 600 000	216 888 062,05
Daně ze zboží a služeb v tuzemsku	294 900 000	294 900 000	298 218 646,78
Daně a poplatky z vybraných činností a služeb	5 900 000	5 900 000	5 428 556,55
Daně a cla za zboží a služby ze zahraničí	1 200 000	1 200 000	1 435 734,16
Majetkové daně	9 000 000	9 000 000	10 575 645,16
Pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a veřejné zdravotní pojištění	354 946 678	354 946 678	376 142 063,98
Ostatní daňové příjmy	300 000	300 000	959 467,48
DAŇOVÉ PŘÍJMY CELKEM (daně, poplatky, pojistné)	871 846 678	871 846 678	900 648 176,10

3.2 Nedaňové příjmy a ostatní příjmy

3.2.1 Vývoj nedaňových a ostatních příjmů

Podíl těchto příjmů na celkových příjmech je relativně malý z dlouhodobého pohledu se pohyboval do roku 2003 na hranici 5 % (s výjimkou roku 2002, kdy tento podíl dosáhl 10,9 % a byl ovlivněn zahrnutím nahodilých a mimořádných příjmů do rozpočtovaných příjmů státního rozpočtu v celkové výši 53,5 mld. Kč). V roce 2004 došlo k zvýšení podílu na 6,7 %, což ovlivnil zejména vstup České republiky do EU a příjmy plynoucí z rozpočtu Unie. Tento trend pokračoval i v roce 2005 s podílem 10,9 %, který ovlivnily nejen příjmy z EU (22,4 mld. Kč proti 13,5 mld. Kč v roce 2004), ale především nerozpočtované příjmy z převodu prostředků z fondu státních záruk (21,9 mld. Kč) a z rezervních fondů do příjmů kapitol (21,8 mld. Kč). Vykázaná skutečnost nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých dotací za rok 2005. ve výši 94,8 mld. Kč představovalo 194,4 % upraveného rozpočtu a meziroční růst o 85,2 %.⁶⁷

⁶⁶ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁶⁷ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

V roce 2006 dosáhl podíl výše 13 %. Růst podílů v roce 2006 ovlivnily především přijaté dotace, které meziročně vzrostly o 24,6 mld. Kč, tj. o 36,6 %. Zákon 543/2005 Sb., o státním rozpočtu na rok 2006, stanovil nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté dotace v celkové výši 79,8 mld. Kč. Vykázaná skutečnost za rok 2006 ve výši 120,2 mld. Kč představovalo 150,6 % upraveného rozpočtu a meziroční růst o 25,3 mld. Kč, tj. o 26,7 %.⁶⁸

V posledních letech tyto příjmy vykazují spíše stoupající tendenci a v roce 2007 klesl na 12,2 %. Zákon 622/2006 Sb., o státním rozpočtu 2007, stanovil nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery v celkové výši 77,6 mld. Kč. Rozpočtovými úpravami byla provedena řada změn rozpočtu. Ty vedly k navýšení rozpočtu těchto příjmů na 94,1 mld. Kč. Vykázaná skutečnost za rok 2007 ve výši 125,2 mld. Kč představovala 133,1 % upraveného rozpočtu a meziroční růst o 5,1 mld. Kč, tj. o 4,2 %.⁶⁹

3.2.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy rozpočtu dosáhly v roce 2005 26,1 mld. Kč a byly tak nad úrovní rozpočtu po změnách o 8,7 mld. Kč, tj. o 49,9 %, ale pod úrovní roku 2004, a to o 5,4 mld. Kč. Na nedaňových příjmech se podílelo seskupení položek „*příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizace s přímým vztahem*“ ve výši 11,3 mld. Kč, což znamená překročení rozpočtu o 3,1 mld. Kč, tj. 37,4 %. Dále „*přijaté sankční platby a vratky transferů*“, jejichž výše činila 4,4 mld. Kč a překročily tak upravený rozpočet o 2,6 mld. Kč při meziročním poklesu o 0,2 mld. Kč. Z toho přijaté sankční platby činili 1,6 mld. Kč a přijaté vratky transferů 2,8 mld. Kč. „*Přijaté splátky půjčených prostředků*“ dosáhly výše 6,6 mld. Kč, což představovalo 131,3 % upraveného rozpočtu a meziroční pokles o 1,8 mld. Kč. „*Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy*“ dosáhly 3,8 mld. Kč při meziročním růstu 0,4 mld. Kč. Jejich rozpočet byl po změnách naplněn na 165,6 %.⁷⁰

⁶⁸ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁶⁹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁷⁰ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

V roce 2005 mělo pouze sedm členských zemí Evropské unie rozpočet přebytkový (Dánsko, Estonsko, Finsko, Švédsko, Irsko, Španělsko a Lotyšsko). Ostatní členské země měly rozpočet deficitní. V některých zemích byl původně sestaven jako vyrovnaný, ale buď příjmy během roku byly nakonec nižší, než se očekávalo při sestavování rozpočtu, nebo byly zapotřebí nečekané státní výdaje. Nejvyšší příjmové položky státního rozpočtu ve všech členských zemích Evropské unie jsou příspěvky na sociální pojištění, přímé daně (daně z příjmů, z majetku,...) a nepřímé daně (DPH, spotřební daně,...) a ostatní nedaňové příjmy.⁷¹

V roce 2006 dosáhly celkem 25,5 mld. Kč státního rozpočtu a byly tak nad úrovní rozpočtu po změnách o 9,8 mld. Kč, tj. o 62,9 %, ale pod úrovní roku 2005, a to o 0,6 mld. Kč. Na nedaňových příjmech se podílelo seskupení položek „*příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizace s přímým vztahem*“ ve výši 11,7 mld. Kč, což znamená překročení rozpočtu o 4,0 mld. Kč, tj. 3,4 %. Dále „*přijaté sankční platby a vratky transferů*“, jejichž výše činila 3,8 mld. Kč a překročily tak upravený rozpočet o 1,9 mld. Kč při meziročním poklesu o 0,6 mld. Kč. Z toho přijaté sankční platby činili 2,0 mld. Kč a přijaté vratky transferů 0,6 mld. Kč. „*Přijaté splátky půjčených prostředků*“ dosáhly výše 2,1 mld. Kč, což představovalo 66,7 % upraveného rozpočtu a meziroční pokles o 4,6 mld. Kč. „*Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy*“ dosáhly 7,9 mld. Kč při meziročním růstu o 4,2 mld. Kč. Jejich rozpočet byl po změnách naplněn na 264,4 %.⁷²

Z celkových příjmů státního rozpočtu ve výši 923,3 mld. Kč, tj. 103,8 % rozpočtu po změnách, připadlo na nedaňové a ostatní příjmy 121,4 mld. Kč (152,1 %). Na překročení celkových příjmů o 34,0 mld. Kč proti upravenému rozpočtu se tak nejvíce podílely nedaňové a ostatní příjmy (o 41,6 mld. Kč), zatímco daňové příjmy byly o 5,1 mld. Kč nižší a příjmy z pojistného na sociální zabezpečení zůstaly pod rozpočtem o 2,5 mld. Kč.⁷³

Za rok 2007 nedaňové příjmy státního rozpočtu dosáhly 23,3 mld. Kč a byly tak nad úrovní rozpočtu po změnách o 9,5 mld. Kč, tj. o 69,2 %, ale pod úrovní roku 2006, a to 2,2 mld. Kč (tj. o 8,6 %). Na nedaňových příjmech se podílelo seskupení položek „*příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizace s přímým vztahem*“ ve výši 10,8

⁷¹ GOLLA, P. . *Státní rozpočty: Převážně deficitní* [online]. [cit. 19. 8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/statni-rozpocety-prevazne-deficitni/>>

⁷² *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

⁷³ *Stát v roce 2006 podle předběžných výsledků hospodařil se schodkem 97,3 miliardy Kč* [online]. [cit. 19. 8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mesec.cz/tiskove-zpravy/stat-v-roce-2006-podle-predbeznych-vysledku-hospodaril-se-schodkem-973-miliardy-kc/>>

mld. Kč, což znamená překročení rozpočtu o 5,1 mld. Kč, tj. 88,6 %. Dále „přijaté sankční platby a vratky transferů,“ jejichž výše činila 5,1 mld. Kč a překročily tak upravený rozpočet o 3,0 mld. Kč při meziročním růstu o 1,3 mld. Kč. Z toho přijaté sankční platby činili 2,4 mld. Kč a přijaté vratky transferů 2,7 mld. Kč. „Přijaté splátky půjčených prostředků“ dosáhly výše 3,4 mld. Kč, což představovalo 101,9 % upraveného rozpočtu a meziroční růst o 1,4 mld. Kč. „Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy“ dosáhly 4,0 mld. Kč při meziročním poklesu o 4,0 mld. Kč. Jejich rozpočet byl po změnách naplněn na 156,1 %.⁷⁴

3.2.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy tvoří příjmy z prodeje *dlouhodobého majetku, ostatní kapitálové příjmy* (např. příjmy z prodeje pozemků), dále *příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů*. Upravený rozpočet počítal s částkou 148 mil. Kč, skutečné plnění dosáhlo 969 mil. Kč (650,3 % rozpočtu). Překročení ovlivnily především vyšší příjmy z prodeje pozemků a ostatních nemovitostí, které dosáhly 838 mld. Kč. Nejvíce kapitálových příjmů vykázaly Český statistický úřad – 373 mld. Kč, Ministerstvo financí 271 mld. Kč, Ministerstvo vnitra 89 mld. Kč a Ministerstvo zahraničních věcí – 86 mld. Kč. Ostatní ústřední orgány a úřady inkasovaly podstatně nižší částky těchto příjmů.⁷⁵

Upravený rozpočet pro rok 2006 počítal s částkou 1,1 mld. Kč, skutečné plnění dosáhlo 2,3 mld. Kč (217,8 % rozpočtu). Překročení ovlivnily především vyšší příjmy z prodeje pozemků a ostatních nemovitostí, které dosáhly 1,3 mld. Kč. Nejvíce kapitálových příjmů vykázaly Ministerstvo financí 0,6 mld. Kč, Ministerstvo vnitra 0,7 mld. Kč.⁷⁶

Pro rok 2007 se počítalo s částkou 795 mil. Kč, skutečné plnění dosáhlo 1 243 mil. Kč (156,3 % rozpočtu). Překročení ovlivnily především vyšší příjmy z prodeje pozemků a ostatních nemovitostí, které dosáhly 1,1 mld. Kč.

⁷⁴ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁷⁵ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 2. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁷⁶ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 29. 3. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

Nejvíce kapitálových příjmů vykázaly Ministerstvo financí 0,7 mld. Kč, Ministerstvo zahraničních věcí 0,2 mld. Kč.⁷⁷

3.2.4 Přijaté dotace

Přijaté dotace. K příjmům státního rozpočtu patří *dotace získané převodem z vlastních fondů organizačních složek státu a dotace přijaté ze zahraničí*. Přitom jsou zvlášť rozlišovány *investiční a neinvestiční dotace*. Stanovený rozpočet přijatých dotací 31,2 mld. Kč. Byl ke konci roku naplněn v celkovém objemu 67,8 mld. Kč, tj. na 217,1 %. Tento vysoký nárůst byl ovlivněn přijatými dotacemi od Evropské unie, které meziročně vzrostly z 13,5 mld. Kč v roce 2004 na 22,4 mld. Kč. V rámci těchto dotací rostly neinvestiční přijaté dotace od EU z 2,8 mld. Kč za rok 2004 na 13,3 mld. Kč za rok 2005. Investiční přijaté dotace dosáhly stejně jako v roce 2004 0,2 mld. Kč. Rozpočet 1,3 mld. Kč. byl naplněn na 13,6 %. Příjmem 12,7 mld. Kč neinvestičních dotací bylo Ministerstvo zemědělství.⁷⁸

Vyčerpá ČR prostředky z EU? Poslanecká sněmovna byla svědkem neúspěšného pokusu o diskusi na téma připravenosti ČR na čerpání finančních prostředků z fondů EU. Poslanecký klub ODS inicioval jednání Poslanecké sněmovny k tomuto závažnému společenskému tématu, vládní koalice tuto diskusi odmítla. To jsou fakta. Každopádně existuje důvodné podezření, že opoždění v přípravách na čerpání prostředků z fondů EU může znemožnit vyčerpání všech financí určených pro Českou republiku. Vláda, která je odpovědná za přípravu na čerpání prostředků z fondů EU, měla možnost tuto hypotézu vyvrátit. Této možnosti se vzdala a ukázala tak, že nemá čisté svědomí. Dnes víme, že v např. v roce 2004 bude mít ČR možnost čerpat až 24 miliard Kč. Přitom pouze 9 z těchto 24 miliard je nárokových - Česká republika je tedy musí dostat (např. jako tzv. přímé platby zemědělcům) a o zbývajících 15 miliard musí soutěžit v podobě úspěšných projektů. Na počátku přípravy na čerpání z fondů EU došlo k velkým prodlevám při přípravě tzv. Národního rozvojového plánu (základního programového dokumentu pro čerpání prostředků z EU). Toto zpoždění, zapříčiněné kompetenčními spory mezi ministerstvy a roztržštěností priorit, se dnes obtížně dohání.⁷⁹

⁷⁷ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁷⁸ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 2. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁷⁹ ŠEICH, D. *Vyčerpá ČR prostředky z EU?* [online]. [cit. 2.4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vycerpa-cr-prostredky-z-eu-d0t-/nazory.asp?c=A040514_105003_nazory_stp>

Stanovený rozpočet přijatých dotací 61,9 mld. Kč v roce 2006 byl ke konci roku naplněn v celkovém objemu 92,3 mld. Kč, tj. na 146,4 %. Meziročně se tyto příjmy zvýšily o 24,6 mld. Kč, tj. o 36,3 %. Tento růst významně ovlivnily neinvestiční přijaté dotace od veřejných rozpočtů ústřední úrovně, které činily 13,4 mld. Kč.⁸⁰

Upravený rozpočet přijatých transferů 79,6 mld. Kč byl ke konci roku 2007 naplněn v celkovém objemu 100,7 mld. Kč, tj. na 126,6 %. Meziročně se tyto příjmy zvýšily o 8,4 mld. Kč, tj. o 9,1 %. Tento růst významně ovlivnily transfery přijaté od EU, které dosáhly 38,8 mld. Kč.⁸¹

Jestliže si obce a města vzácně stěžují na nesporný fakt, že doplácí na výkon státní správy, pak určitě překvapí informace, že hned 46 obcí s rozšířenou působností v roce 2008 při vyúčtování vrátilo státu celkem 45 513 749 Kč z dotace, která jim byla loni přidělena ministerstvem financí ze státního rozpočtu na úhradu nákladů spojených s výkonem sociálně-právní ochrany dětí. Dotace je určena na úhradu veškerých nezbytných nákladů spojených s výkonem agendy sociálně-právní ochrany dětí, ať už jde o náklady osobní (zejména mzdové náklady na zaměstnance), provozní (náklady na energie, telefony, nájemné, provoz služebního automobilu apod.), nebo věcné (například vybavení kanceláří, mobilní telefony či jiné věcné výdaje do částky 40 tisíc Kč).⁸²

Česká republika může v období 2007 – 2013 čerpat z fondů EU přibližně 26,7 miliard €. Pro srovnání: výše rozpočtu ČR pro rok 2007 byla 1 040,8 miliard Kč. Podpora z fondů EU, kterou může Česká republika v období 2007 – 2013 čerpat, tak odpovídá 74 % státního rozpočtu ČR pro rok 2007. Fondy EU zahrnují širokou škálu nástrojů finanční a technické pomoci. Slouží především k podpoře hospodářského růstu, zlepšování vzdělanosti a snižování sociálních nerovností.⁸³

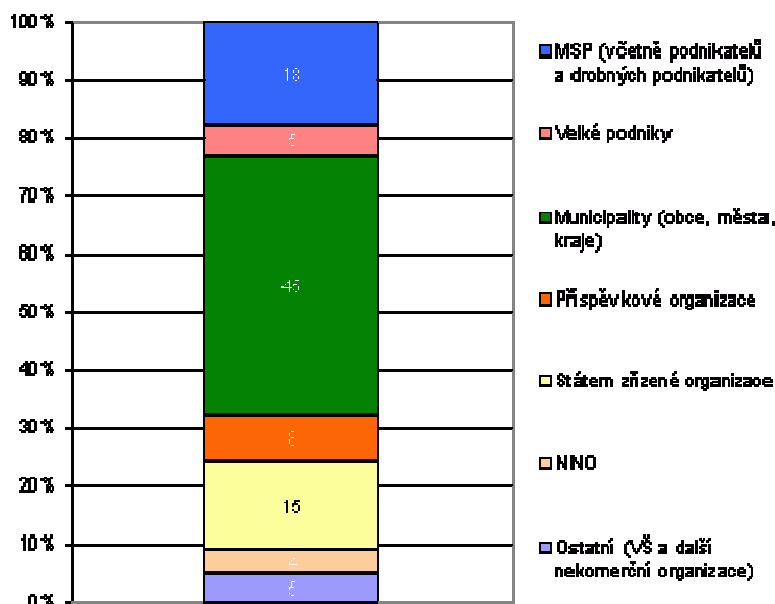
⁸⁰ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 2.4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

⁸¹ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁸² *Pětačtyřicet vrácených milionů* [online]. [cit. 21.8.2009]. Dostupné na WWW: <http://moderniobec.ihned.cz/c4-10006010-24380450-C00000_d-petactyricet-vracenych-milionu>

⁸³ *Fondy EU, Dotace* [online]. [cit. 21.8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.euro-fondy.cz/>>

Graf č. 6: Odhad struktury žadatelů v období 2007-2013 (podíl na objemu získané dotace)⁸⁴

V souvislosti s poklesem hospodářství a schodkem státního rozpočtu se nyní diskutuje o změně DPH. Ministr financí Eduard Janota navrhuje konkrétní zvýšení daní. Zvýhodněná sazba DPH (ve které jsou potraviny) se má zvednout z 9 na 11 procent a základní sazba DPH, ve které je většina zboží, má vzrůst z 19 na 20 procent. Ministr si ještě klade za cíl zvýšit sociální pojištění u lidí s příjmy nad 94 tisíc korun a také zvýšení spotřební daně.⁸⁵ To bude znamenat další výdaj pro české domácnosti, které pak nebudou ochotny dále utrácet. Prudký nárůst deficitu státního rozpočtu a špatné hospodaření s financemi bude znamenat buď zvýšení daní nebo šetření. Přiklání se ke zvýšení daní. Šetření by připadalo v úvahu, když by se šetřilo z přebytku příjmů. Jako reálnější mi přijde zvýšení daní. Hospodářství nečeká v příštích letech efektivní vývoj, proto by se mělo začít rychle jednat. Strany se zabývají spíše svými volebními programy, než jak vyrovnat českou ekonomiku. Bohužel zvýšení daní by mělo sociální dopad, který by ještě podpořila krize. Zvýšení daní by odnesla nižší a střední třída.

⁸⁴ Dotace z EU dostupné pro malé a střední podniky [online]. [cit. 21.8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/116668-dotace-z-eu-dostupne-pro-male-a-stredni-podniky/>>

⁸⁵ MACHÁČEK, J. Zvyšování daní se konat nebude. Zatím... [online]. [cit. 22.8. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://respekt.ihned.cz/audit-jana-machacka/c1-38079880-zvysovani-dani-se-konat-nebude-zatim>>

Tab. č. 3: Nedaňové a ostatní příjmy celkem⁸⁶

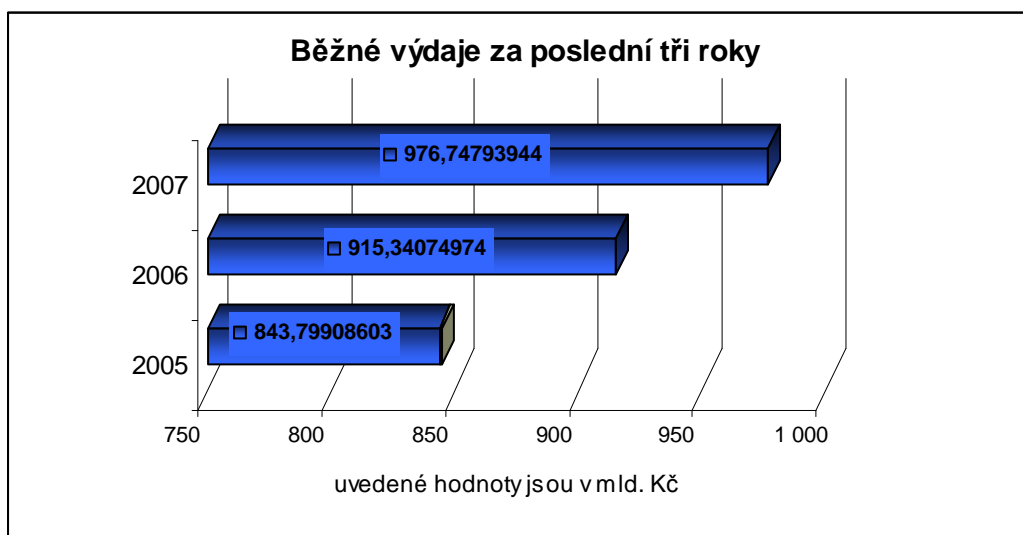
U K A Z A T E L	v mil Kč						
	Skutečnost	Rozpočet 2007		Skutečnost	Plnění	Rozdíl	Index v %
	2006	schválený	po změnách	2007	v % (4:3)	(4-3)	2007/2006 (4:1)
1	2	3	4	5	6	7	
Nedaňové a ostatní příjmy celkem	120 165	77 631	94 125	125 235	133,1	31 110	104,2
v tom:							
Nedaňové příjmy celkem	25 488	13 776	13 763	23 285	169,2	9 512	91,4
v tom:							
<i>Příjmy z vlast. činnosti a odvody přebyt. organiz. s přímým vztahem</i>	<i>11 652</i>	<i>5 748</i>	<i>5 722</i>	<i>10 791</i>	<i>188,6</i>	<i>5 070</i>	<i>92,6</i>
v tom:							
Příjmy z vlastní činnosti	2 724	2 300	2 296	2 966	129,2	670	108,9
Odvody přebytků organizací s přímým vztahem	1 834	954	954	1 798	188,4	843	98,0
Příjmy z pronájmu majetku	583	425	408	638	156,4	230	109,4
Příjmy z úroků a realizace finančního majetku	5 685	1 368	1 363	4 448	326,4	3 085	78,2
Soudní poplatky	826	700	700	941	134,5	241	114,0
<i>Přijaté sankční platby a vratky transferů</i>	<i>3 816</i>	<i>2 121</i>	<i>2 123</i>	<i>5 085</i>	<i>239,6</i>	<i>2 963</i>	<i>133,3</i>
v tom:							
Přijaté sankční platby	1 975	1 252	1 253	2 358	188,2	1 105	119,4
Přijaté vratky transferů a ost.příjmy z finanč.vypořádání předchoz.let	1 840	869	869	2 727	313,6	1 858	148,2
<i>Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy</i>	<i>7 949</i>	<i>2 527</i>	<i>2 542</i>	<i>3 967</i>	<i>156,1</i>	<i>1 426</i>	<i>49,9</i>
z toho:							
Dobrovolné pojistné	894	641	641	974	151,9	333	109,0
<i>Přijaté splátky půjčených prostředků</i>	<i>2 071</i>	<i>3 380</i>	<i>3 377</i>	<i>3 441</i>	<i>101,9</i>	<i>64</i>	<i>166,1</i>
z toho:							
Splátky půjčených prostředků od podnikatelských subjektů	622	2 273	2 270	414	18,2	-1 856	66,5
Splátky půjčených prostředků od veřejných rozpočtů územní úrovně	598	230	230	295	128,4	65	49,3
Splátky půjčených prostředků ze zahraničí	805	771	771	251	32,6	-520	31,2
Splátky za úhradu dluhů nebo dodávek	0	0	0	2 374	x	2 374	x
Kapitálové příjmy celkem	2 338	782	795	1 243	156,3	448	53,2
Přijaté transfery	92 340	63 073	79 567	100 707	126,6	21 140	109,1
v tom:							
<i>Neinvestiční přijaté transfery</i>	<i>85 997</i>	<i>32 503</i>	<i>48 170</i>	<i>85 987</i>	<i>178,5</i>	<i>37 817</i>	<i>100,0</i>
v tom:							
Neinvest. příj.transfery od veř.rozp.ústřed.úrovně	13 441	13 708	28 765	19 697	68,5	-9 068	146,5
Převody z vlastních fondů	47 198	0	506	46 238	9145,7	45 732	98,0
Neinvestiční přijaté transfery ze zahraničí	25 357	18 795	18 899	20 052	106,1	1 153	79,1
<i>Investiční přijaté transfery</i>	<i>6 343</i>	<i>30 570</i>	<i>31 397</i>	<i>14 720</i>	<i>46,9</i>	<i>-16 677</i>	<i>232,1</i>

⁸⁶ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 2.4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

4. VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU

4.1 Běžné výdaje

Graf č. 6: Běžné výdaje za poslední tři roky⁸⁷

4.1.1 Vývoj výdajů

Zákon č. 675/2004 Sb. o státním rozpočtu ČR na rok 2005 stanovil celkový objem běžných výdajů 837,7 mld. Kč. Vliv zákona 1/2005 Sb. upravil objem 819,0 mld. Kč. Skutečné čerpání dosáhlo 843,8 mld. Kč, tj. 103,0 % korigovaného rozpočtu při meziročním srovnatelném růstu, tj. při úpravě skutečnosti 2004 na podmínku 2005, o 10,4 %, tj. o 79,2 mld. Kč.

Státní rozpočet běžných výdajů na rok 2006 představoval 878,9 mld. Kč. V dubnu byly běžné výdaje zákonem č. 170/2006 navýšeny o 5,0 mld. Kč s určením pro kraje a prostřednictvím krajů pro obce na odstranění povodňových škod v roce 2006 a na nová povodňová opatření. Státní rozpočet byl dále upraven, respektive snížen, na 876,8 mld. Kč. Skutečné čerpání dosáhlo 915,3 mld. Kč, tj. 104,4 % upraveného rozpočtu při meziročním růstu o 8,5 %.

⁸⁷ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:
< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006 >

Běžné výdaje státního rozpočtu byly ve schváleném rozpočtu ČR na rok 2007 zahrnuty v částce 951,4 mld. Kč. Rozpočtovými opatřeními byly zvýšeny o 3,8 mld. Kč. Čerpány byly ve výši 976,7 mld. Kč při meziročním růstu o 6,7 %.⁸⁸

Přes meziroční zlepšení deficitu státních financí v roce 2007, není ČR dosud na trajektorii udržitelnosti veřejných financí, schodek státních financí jako klíčová složka deficitu vládního sektoru v trendu neklesá, ale kolísá.⁸⁹

4.1.2 Neinvestiční transfery obyvatelstva a státní politika zaměstnanosti

Neinvestiční transfery obyvatelstva a státní politika zaměstnanosti představovaly ve státním rozpočtu 2005 váhově nejvýznamnější objem výdajů. Ve skutečnosti v tomto roce dosáhly výše 353,9 mld. Kč a byly tak o 2,8 mld. Kč nižší než upravený rozpočet. Meziročně vzrostly o 4,2 %. Převážná většina neinvestičních transferů je nedílnou součástí tzv. mandatorních výdajů vyplývajících ze zákona. Rozpočty územně samosprávných celků, tj. kraje a obce, vynaložily na neinvestiční transfery obyvatelstvu v roce 2005 celkem 14,8 mld. Kč, z toho na dávky sociální péče 14,2 mld. Kč.⁹⁰

Na rok 2006 byly schváleny ve výši 385,0 mld. Kč, tj. 39,6 všech plánovaných výdajů. V průběhu roku byl rozpočet navýšen 386,7 mld. Kč, ve skutečnosti bylo čerpáno téměř 385 mld. Kč. Byly čerpány na 99,6 %, což představovalo úsporu o více než 1,7 mld. Kč.⁹¹

V roce 2007 představovaly ve státním rozpočtu 40,0 % celkových výdajů. Předpoklad růstu výdajů činil proti skutečnosti roku 2006 8,2 %. K upravenému rozpočtu byly tyto výdaje plněny na 99,7 %. Rozpočet byl v průběhu roku navýšen na 418,6 mld. Kč a ve skutečnosti bylo čerpáno 417,3 mld. Kč.⁹²

⁸⁸ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 7. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

⁸⁹ *Vývoj české ekonomiky v roce 2007* [online]. [cit. 6. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/vyvoj-ceske-ekonomiky-v-roce-2007/1000431/48152/>>

⁹⁰ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 2. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁹¹ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

⁹² Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 7. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

4.1.3 Důchody

Schválený rozpočet na důchody byl v průběhu roku 2005 navýšen o 1,8 mld. Kč na 247,4 mld. Kč. Důchody byly o 7,1 % vyšší než v předchozím roce. Ve zvýšení výdajů na důchody se částečně promítl celoroční dopad valorizace důchodů, kdy procentní výměra důchodů přiznaných před 1.1.2005 vzrostla o 5,4 % a základní výměra důchodů se zvýšila o 90 Kč na 1 400,- Kč. Do důchodu odešlo proti očekávání více osob. Nejvyšší částka z celkových výdajů byla poskytnuta na důchodu starobní, a to téměř 179,7 mld. Kč. Na důchody invalidní (částečné a plné) vynaložil stát 45,3 mld. Kč a na důchody pozůstalostní (vdovské, vdovecké a sirotčí) 22,4 mld. Kč. Na výplatě dávek se největší měrou podílelo Ministerstvo práce a sociálních věcí 241,2 mld. Kč, tj. 97,5 % všech vyplacených důchodových dávek.⁹³

Díky efektivnějšímu a pokročilejšímu zdravotnictví se lidé ve vyspělých zemích dožívají stále vyššího věku, což při nepříznivé demografické situaci a současném důchodovém systému představuje značnou zátěž pro státní rozpočty. Jednou z odpovědí na tuto situaci je prodlužování věku odchodu do důchodu.⁹⁴

Rozpočet výdajů na dávky důchodového pojištění pro rok 2006 v objemu 263,5 mld. Kč byl z důvodu chybějících prostředků na výplatu důchodů navýšen na 272,8 mld. Kč. Skutečné výdaje na důchody dosáhly 272,9 mld. Kč při meziročním růstu o 10,3 %, tj. o 25,5 mld. Kč. Ve zvýšení výdajů se promítl nárůst důchodů a také že část zálohy České Poště na výplatu důchodů počátkem ledna 2006 byla hrazena až z rozpočtovaných prostředků roku 2006 a nikoliv 2005, jak se předpokládalo.

Státní rozpočet výdajů na dávky důchodového pojištění na rok 2007 287,4 mld. Kč byl v průběhu roku navýšen o 2,3 mld. Kč. Skutečné výdaje na důchody dosáhly 289,9 mld. Kč. V meziročním zvýšení výdajů se promítl růst počtu důchodů.

4.1.4 Dávky nemocenského pojištění

Dávky nemocenského pojištění byly ve sledovaném roce čerpány ve výši 31,8 mld. Kč, při meziročním růstu o 2,1 mld. Kč, tj. o 7,1 %. K meziročnímu navýšení

⁹³ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

⁹⁴ *Monitoring a aktualizace* [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/strategie-udrzitelneho-rozvoje-cr/monitoring-a-aktualizace/1000986/21568/>>

v roce 2005 došlo u všech dávek nemocenského pojištění s výjimkou vyrovnávacího příspěvku v mateřství a těhotenství. Výdaje na *nemocenské* dosáhly v roce 2005 26,4 mld. Kč a proti předchozímu roku se zvýšili o 6,3 %. Výši nemocenského a dalších dávek záviselých na mzdě ovlivnila dynamika růstu mezd včetně zvýšení minimální mzdy. *Peněžité pomoci v mateřství* dosáhly výše 4,6 mld. Kč, *podpora při ošetřování člena rodiny* 0,8 mld. Kč, *vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství* 4,5 mld. Kč. Výdaje na dávku *zvýšení důchodu pro bezmocnost*, která představuje specifickou dávku pro zdravotně postižené poživitele starobního důchodu, dosáhly 1,7 mld. Kč. Výdaje na *zvláštní sociální dávky příslušníkům ozbrojených sil při skončení služebního poměru* vyplácené ministerstvy obrany, vnitra a spravedlnosti byly čerpány v částce 4 956 mil. Kč.⁹⁵

Dávky nemocenského pojištění byly čerpány ve výši 33,0 mld. Kč. K meziročnímu navýšení v roce 2006 došlo u všech dávek nemocenského pojištění (s výjimkou vyrovnávacího příspěvku v mateřství a těhotenství). Důvodem bylo především zvýšení redukčních hranic pro výpočet dávek nemocenského pojištění od 1. 1. 2006. Výdaje na nemocenské dosáhly 27,1 mld. Kč, na peněžitou pomoc v mateřství 5,0 mld. Kč, na podporu při ošetřování člena rodiny 825 mld. Kč a na vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství 4,2 mld. Kč. Výdaje na dávku zvýšení důchodu pro bezmocnost dosáhly 2,0 mld. Kč. Výdaje na zvláštní sociální dávky příslušníkům ozbrojených sil při skončení služebního poměru byly čerpány v částce 5,2 mld. Kč při meziročním růstu o 4,4 %.⁹⁶

Velmi důležitým kritériem ovlivňujícím výdaje státu v sociální oblasti je životní minimum. Od 1.1.2005 byla hrubá minimální mzda zvýšena na 7 185,- Kč, respektive hodinová na 42,50 Kč.

Životní minimum má v ČR dvě části. První má vztah k základním osobním potřebám jednotlivých osob v domácnosti. Mezi tyto osobní potřeby patří výživa, ošacení, obuv, ostatní průmyslové výrobky pro krátkodobé užití, služby a osobní rozvoj. Částky jsou diferencovány ve čtyřech úrovních podle věku nezaopatřených dětí. Druhá část životního minima vyjadřuje potřebu finančních zdrojů nezbytných k úhradě

⁹⁵ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 2. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005 >

⁹⁶ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006 >

společných nákladů na domácnost. Částky jsou stanoveny podle počtu osob v domácnosti.⁹⁷

Rozpočet 32,7 mld. Kč pro rok 2007 byl navýšen o 2,3 mld. Kč. Celkem bylo vynaloženo 34,9 mld. Kč, tj. 99,7 % upraveného rozpočtu. Částky pro stanovení vyměřovacího základu se změnilly z 510 na 550,- Kč a ze 730 na 790,- Kč. Celkem připadlo na *nemocenské* 28,1 mld. Kč po úpravě rozpočtu. Čerpáno ve výši 28,0 mld. Kč. Na *peněžitou pomoc v mateřství* bylo uvolněno 6,0 mld. Kč, na *podporu při ošetřování člena rodiny* pak 893 mil. Kč. Výdaje na *zvláštní sociální dávky určené příslušníkům ozbrojených sil při skončení pracovního poměru* byly rozpočtovány ve výši 6,1 mld. Kč a skutečné čerpání činilo 6,0 mld. Kč, tj. 97,0 % upraveného rozpočtu.⁹⁸

4.1.5 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory představují adresnou pomoc zejména rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích a jsou poskytovány ze státního rozpočtu podle zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. Od dubna 2004 vykonávají agendu státní sociální podpory, včetně výplaty dávek, úřady práce s výjimkou území hlavního města Praha. Rozpočet schválený zákonem 35,0 mld. Kč se v průběhu roku snížil o 2,0 mld. Kč ve prospěch dávek nemocenského pojištění. Čerpání v roce 2005 bylo celkem 33,0 mld. Kč, tj. 100,3 % upraveného rozpočtu, při meziročním růstu o 260 mil. Kč. Důvodem mírného meziročního zvýšení byly změny podmínek nároku u rodičovského příspěvku, zvýšení počtu narozených dětí, zvýšení počtu dětí v pěstounské péči a i zrušení příspěvku na dopravu od července téhož roku (nahrazeno žákovským jízdným).⁹⁹

⁹⁷ KREBS, V. et al. *Sociální politika*. 3. vyd. Praha : Aspi, 2005, s. 274

⁹⁸ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 7. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT >

⁹⁹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 2. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005 >

Tab. č. 4: Dávky státní sociální podpory¹⁰⁰

v mil. Kč

DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	Skutečnost 2004	Skutečnost 2005	Index 2005/2004	Rozdíl
Dávky státní sociální podpory celkem	32 786	33 046	100,8	260
z toho:				
- přídavek na dítě	11 805	11 215	95,0	-590
- sociální příspěvek	5 281	4 803	90,9	-478
- příspěvek na bydlení	2 559	2 474	96,7	-85
- příspěvek na dopravu*)	861	0	0,0	-861
- rodičovský příspěvek	10 439	12 644	121,1	2 205
- zaopatřovací příspěvek	4	0	0,0	-4
- dávky péstounské péče	427	471	110,3	44
- porodné	831	896	107,8	65
- pohřebné	525	533	101,5	8

*) zrušen k 1.7.2004

Rozpočet schválený zákonem ve výši 33,8 mld. Kč pro rok 2006 se v průběhu roku zvýšil téměř na 34,1 mld. Kč. Čerpáno bylo přes 34,1 mld. Kč, tj. 100,1 % upraveného rozpočtu při meziročním růstu o 3,3 %.

Tab. č. 5: Dávky státní sociální podpory¹⁰¹

v mil. Kč

DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	Skutečnost 2005	Skutečnost 2006	Index 2006/2005	Rozdíl 2006-2005
Dávky státní sociální podpory celkem	33 046	34 123	103,3	1 077
z toho:				
- přídavek na dítě	11 215	11 061	98,6	-154
- sociální příspěvek	4 803	4 429	92,2	-374
- příspěvek na bydlení	2 474	2 300	93,0	-174
- rodičovský příspěvek	12 644	13 543	107,1	899
- dávky péstounské péče	471	591	125,5	120
- porodné	896	1 591	177,6	695
- pohřebné	533	513	96,2	-20

Ve schváleném rozpočtu byly zahrnuty v částce 54,4 mld. Kč. V roce 2007 bylo na dávky státní sociální podpory vynaloženo 48,6 mld. Kč, tj. 98,3 % rozpočtu.

¹⁰⁰ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

¹⁰¹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 6. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

Tab. č. 7: Dávky státní sociální podpory¹⁰²

	v mil. Kč			
DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	Skutečnost 2006	Skutečnost 2007	Index 2007/2006	Rozdíl 2007-2006
Dávky státní sociální podpory celkem	34 123	48 617	142,5	14 494
z toho:				
přídavek na dítě	11 061	10 260	92,8	-801
sociální příspěvek	4 429	4 626	104,4	197
příspěvek na bydlení	2 300	1 576	68,5	-724
rodičovský příspěvek	13 543	28 708	212,0	15 165
dávky pěstounské péče	591	774	131,0	183
porodné	1 591	2 098	131,9	507
pohřebné	513	510	99,4	-3
příspěvek na školní pomůcky	0	57		57

4.1.6 Dávky sociální péče

Dávky sociální péče zahrnují jednak dávky vyplácené z titulu sociální potřeby občanům, jejichž příjmy nedosahují částek životního minima a dávky pro zdravotně postižené občany, které slouží především k odstranění, zmírnění nebo překonání následků postižení jsou vypláceny obcemi. V roce 2005 byly rozpočtovány ve výši 13,3 mld. Kč. V průběhu roku byl rozpočet navýšen o 1,6 mld. Kč na 14,9 mld. Kč. Čerpáno bylo 14,2 mld. Kč, tj. 95,4 % upraveného rozpočtu. Snížení proti předchozímu roku ovlivnil pokles dávek podmíněný sociální potřebností, což bylo způsobeno jednak poklesem míry nezaměstnanosti, jednak růstem peněžních příjmů, zejména mezd a některých sociálních dávek. Dalším faktorem byl větší důraz sociálních pracovníků kladený na aktivní hledání zaměstnání a povinností přijetí pracovního místa jednotlivých klientů sociální péče.¹⁰³

Systém sociální pomoci (poskytované obcemi) by zůstal zachován pouze pro skutečně potřebné. Automatické dorovnávání do životního minima je kontraproduktivní a je hlavní příčinou neochoty pracovat, zejména u rodičů více dětí. Nemluvě o jeho zneužívání osobami, které na dávky ve skutečnosti vůbec nemají nárok, ani je nepotřebují. Podaří-li se zavést rovnou dávku, nad tuto dávku by existovala možnost sociální pomoci pouze naturální, v případě rodin cílená na potřeby dětí a obecně - u starých, postižených a rodin s dětmi - na pomoc s platbami za bydlení. Další možnosti pomoci jsou záležitostí obcí, které nejlépe vědí, kdo a co skutečně potřebuje a není v

¹⁰² Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 10.4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

¹⁰³ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

možnostech jeho ani jeho rodiny si to zajistit. Nárokovou částí sociálního systému by byla pouze rovná dávka.¹⁰⁴

Pro rok 2006 byly rozpočtovány v celkové výši 16,0 mld. Kč. Čerpání dosáhlo 14,7 mld. Kč, 92 % upraveného rozpočtu při meziročním růstu o 3,4 %. Mezi vlivy, které působily na zvýšení objemu dávek, patřily valorizace životního minima k 1. 1. 2006, zvýšení některých druhů dávek, byly vyplaceny i mimořádné dávky související s řešením následků povodní v roce 2006, a to cca 11 mld. Kč.¹⁰⁵

Dnem 1. 1. 2007 nabyl účinnosti zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi; některé dosavadní dávky sociální péče byly nahrazeny dávkami v systému pomoci v hmotné nouzi. Jde o pomoc osobám s nedostatečnými příjmy, kdy osoba/společně posuzované osoby si nemohou zvýšit příjem vlastním přičiněním. O dávkách v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí pověřené obecní úřady.¹⁰⁶

4.1.7 Výdaje na státní politiku zaměstnanosti

Výdaje na státní politiku zaměstnanosti v širším pojení (aktivní a pasivní) byly pro rok 2005 rozpočtovány ve výši 16,9 mld. Kč, rozpočtovými opatřeními byly sníženy na 16,5 mld. Kč a ve skutečnosti čerpány v objemu 14,5 mld. Kč, tj. 85,8 % upraveného rozpočtu. Státní politiku zaměstnanosti zabezpečuje především Ministerstvo práce a sociálních věcí. V roce 2005 vynaložilo 12,1 mld. Kč. Z celkové částky 58,2 % použito na pasivní a 34,5 % na aktivní politiku zaměstnanosti. Výdaje státního rozpočtu související s politikou zaměstnanosti jsou vyplácené zaměstnavatelům Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem dopravy. Výdaje na pasivní politiku byly rozpočtovány pro tento rok ve výši 7,5 mld. Kč. V průběhu roku byl schválený rozpočet snížen na 7,0 mld. Kč. Upravený rozpočet byl čerpán ve výši necelých 7,1 mld. Kč, tj. na 100,7 %.¹⁰⁷

Jedním z nejpálčivějších problémů světových ekonomik je nezaměstnanost. V roce 2004 bylo například v členských zemích Organizace pro hospodářsko spolupráci

¹⁰⁴ HAVLÍČKOVÁ, K. *Daňová reforma II: Jak snížit odvody* [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/17384-danova-reforma-ii-jak-snizit-odvody>>

¹⁰⁵ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

¹⁰⁶ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 10. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

¹⁰⁷ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

a rozvoj v souhrnu více jak 37 miliónů nezaměstnaných. Od poloviny devadesátých let minulého století se hrozba nezaměstnanosti stala realitou také v České republice. Svého vrcholu u nás dosáhla v únoru roku 2004, kdy se počet nezaměstnaných vyšplhal na více než 570 tisíc lidí.¹⁰⁸

Pro rok 2006 byly rozpočtovány ve výši 18,5 mld. Kč, rozpočtovými opatřeními sníženy na 17,6 mld. Kč a ve skutečnosti byly čerpány v objemu 16,4 mld. Kč, tj. 93,1 % upraveného rozpočtu při meziročním růstu 13,3 %. MPSV vynaložilo celkem 14,2 mld. Kč. Na aktivní politiku zaměstnanosti připadlo 51,4 % (7,3 mld. Kč) a na pasivní 37,3 % (5,3 mld. Kč).¹⁰⁹

V roce 2006 proběhly volby do poslanecké sněmovny Parlamentu. Vzhledem k jejich těsnému výsledku nastalo dlouhé a obtížné vyjednávání o nové vládě. Důvěru dostala až druhá vláda, kterou tvořila koalice ODS, KDU-ČSL a Strana zelených. Cílem je, aby schodky veřejných financí nepřesáhly stanovené cíle a celkové mandatorní výdaje v roce 2010 představovaly méně než 50 % státního rozpočtu. Po mírném poklesu v roce 2007 dochází ke zvýšení podílu mandatorních výdajů v roce 2008 a mírný nárůst pokračuje i ve výhledu na rok 2009. Je tak zřejmé, že nebude splněn závazek vlády, který sliboval snížení podílu mandatorních výdajů na celkových výdajích pod 50 %.¹¹⁰

Schodek státního rozpočtu byl před krizí a bude i po ní. Politici by se měli zaměřit na mandatorní výdaje a zamezit jejich růstu.

Pro rok 2007 byly rozpočtovány ve výši 16,3 mld. Kč. Rozpočtovými opatřeními zvýšeny na 17,1 mld. Kč a skutečně čerpány téměř ve výši 17,1 mld. Kč, tj. 99,9 %. Z celkové částky bylo 46,5 % použito na podpory v zaměstnanosti a 37,6 % na podporu aktivní politiky zaměstnanosti.¹¹¹

V roce 2007 pokračoval příznivý trend na trhu práce. Zaměstnanost rostla již třetí rok po sobě; v roce 2007 se zvýšila o 1,9 % (což bylo o 0,6 p. b. rychleji než v roce 2006) a dosáhla 4 922,0 tis. osob. Tato úroveň zaměstnanosti znamenala maximum za posledních 11 let. Meziroční růst zaměstnanosti ve 4. čtvrtletí (2,2 %) byl nad průměrem předchozích čtvrtletí. Obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2007

¹⁰⁸ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 2. vyd. Melandrium, 2007, 115. s.

¹⁰⁹ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006>

¹¹⁰ *Analýza stupně ekonomické sladenosti České republiky s eurozónou* [online]. [cit. 6. 4. 2009]. Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analzy_sladenosti_2008.pdf>

¹¹¹ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 10.4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>

snížila proti roku 2006 o 1,8 p. b. (ve 4. čtvrtletí meziročně o 1,7 p. b.) a dosáhla 5,3 % (ve 4. čtvrtletí 4,8 %). Česká republika dosáhla vysoké míry celkové zaměstnanosti (66,5 % ve skupině 15–64letých). Převýšila tak průměr EU 27, ale stále nedosáhla úrovně EU 15. Míra zaměstnanosti žen byla ovšem nižší i ve srovnání s průměrem EU 27. Míra nezaměstnanosti byla nižší než průměr EU 27 i průměr eurozóny.¹¹²

4.1.8 Neinvestiční dotace a půjčené prostředky podnikatelským subjektům

Neinvestiční dotace a půjčené prostředky podnikatelským subjektům. Rozpočet na rok 2005 předpokládal proti rozpočtu roku 2004 meziroční snížení dotací podnikatelským subjektům o 42,9 mld. Kč, tj. o 65,8 %. V porovnání s rokem 2004 došlo ke snížení dotací zejména z důvodu, že úhrada ztráty České konsolidační agentury byla od roku 2005 řešena mimo státní rozpočet. Dalším důvodem snížení neinvestičních dotací podnikatelským subjektům bylo oproti roku 2004, že užití Evropského agrárního orientačního a záručního fondu (EAGGF) byla v roce 2005 součástí kapitoly Ministerstva zemědělství jako dotace Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu v rozpočtované výši 25,2 mld. Kč (nikoliv tedy jako dotace podnikatelským subjektům). V průběhu roku byl rozpočet upraven na 22,7 mld. Kč. Skutečné čerpání činilo 23,3 mld. Kč. Převážnou většinu celkových neinvestičních dotací podnikatelským subjektům poskytly Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Všeobecná pokladní správa.¹¹³

¹¹² Vývoj české ekonomiky v roce 2007[online]. [cit. 10. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/vyvoj-ceske-ekonomiky-v-roce-2007/1000431/48152/>>

¹¹³ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005 [online]. [cit. 4. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

Tab. č. 4: Neinvestiční dotace a půjčky podnikatelským subjektům¹¹⁴

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU	v mil. Kč					
	Skutečnost	Rozpočet 2005		Skutečnost	Plnění	Index
	2004	schválený	po změnách	2005	v %	2005/2004
	1	2	3	4	4:3	4:1
Neinvestiční dotace a půjčky podnikatelským subjektům celkem	7 063	7 653	7 823	7 189	91,9	101,8
v tom:						
Útlum hornictví	3 847	3 190	3 383	3 412	100,9	88,7
Programy zateplování a úspor energie	21	30	14	11	78,6	52,4
Správa skládek pro s. p. DIAMO	15	14	14	14	100,0	93,3
Dotace a půjčky na výzkum a vývoj	1 427	1 847	1 712	1 691	98,8	118,5
Dotace na podporu podnikání celkem	1 139	650	649	646	99,5	56,7
Doprovodný sociální program restrukturalizace českého ocelářského průmyslu	167	160	150	102	68,0	61,1
Rámcové programy - strategické služby a technologická centra	325	600	600	600	100,0	184,6
Program PHARE 2003		51	0	0		
Operační program průmysl a podnikání (OPPP) související s ERDF	46	1 052	1 167	636	54,5	1 382,6
Operační program lidských zdrojů (OPRLZ) související s ESF		60	57	0	0,0	
Ekologická dotace	70		76	76	100,0	108,6
Energetické limiové stavby (úvěr z EIB, dotace poskytovány prostřednictvím ČMZRB)	1					
Nedostatečná splavnost Labe - České loděnice, a. s.	5					

Rozpočet na rok 2006 předpokládal proti roku 2005 meziroční zvýšení dotací podnikatelským subjektům o 1,2 mld. Kč, tj. o 5,5 %. V průběhu roku byl schválený rozpočet rozpočtovými opatřeními snižen o 1,6 mld. Kč na 21,9 mld. Kč. Skutečné čerpání činilo 22,1 mld. Kč, tj. 100,6 % upraveného rozpočtu. Celkový podíl neinvestičních dotací podnikatelských subjektů na běžných výdajích státního rozpočtu se snížil z 2,8 % v roce 2005 na 2,4 % v roce 2006.¹¹⁵

¹¹⁴ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 5. 4. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>

¹¹⁵ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW:

< http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006 >

Tab. č. 6: Neinvestiční dotace a půjčky podnikatelským subjektům¹¹⁶

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU	v mil. Kč					
	Skutečnost 2005	Rozpočet 2006		Skutečnost 2006	Plnění v %	Index 2006/05
		schválený	po změnách			
	1	2	3	4	4:3	4:1
Neinvestiční dotace a půjč. prostř. podnik. subjektům celkem	7 187	7 821	8 010	7 166	89,5	99,7
v tom:						
útlum hornictví	3 412	2 620	3 013	3 012	100,0	88,3
programy zateplování a úspor energie	11	20	18	19	105,6	172,7
správa skládek pro s.p. DIAMO	14	15	15	15	100,0	107,1
dotace a půjčky na výzkum a vývoj *)	1 691	2 172	2 042	2 000	97,9	118,3
dotace na podporu podnikání celkem	645	795	863	819	94,9	127,0
v tom:						
dotace na podporu podnikání - národní programy	564	700	720	716	99,4	127,0
projekt InMP - Hospodářská komora	81	95	93	103	110,8	127,2
program Rekonstrukce 2006			50			
doprovodný sociální program restrukturalizace českého ocelářského průmyslu	102	90	71	111	156,3	108,8
průmyslové zóny - dotace		1				
rámcové programy - strategické služby a technologická centra	600	570	639	639	100,0	106,5
program PHARE 2003		5				
Operační program průmysl a podnikání (OPPP) související s ERDF	636	1 456	1 196	471	39,4	74,1
Operační program rozvoj lidských zdrojů (OPRLZ) související s ESF		77	77	4	5,2	
ekologické transfery	76		76	76	100,0	100,0
*) v tom: dotace	1 689	2 172	2 042	2 000	97,9	141,4
půjčené prostředky	2					

V průběhu roku 2007 byl rozpočet rozpočtovými opatřeními navýšen o 1,0 mld. Kč na 26,3 mld. Kč. Skutečné čerpání činilo 23,6 mld. Kč, tj. 90,2 %. Celkový podíl neinvestičních transferů podnikatelským subjektům na běžných výdajích státního rozpočtu dosáhl 2,4 % stejně jako v roce 2006.¹¹⁷

¹¹⁶ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 6. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006 >

¹¹⁷ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 6. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT >

Tab. č. 8: Neinvestiční dotace a půjčky podnikatelským subjektům¹¹⁸

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU	v mil. Kč					
	Skutečnost 2006	Rozpočet 2007		Skutečnost 2007	Plnění v %	Index 2007/2006
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	4:3	4:1	
Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům celkem	7 166	11 715	12 628	8 838	70,0	123,3
v tom:						
útlum hornictví	3 012	3 145	3 221	3 271	101,6	108,6
programy zateplování a úspor energie	19	30	13	13	100,0	68,4
správa skládek pro s.p. DIAMO	15	15	12	12	100,0	80,0
transfery na výzkum a vývoj	2 000	4 662	4 493	2 347	52,2	117,4
transfery na podporu podnikání celkem	819	355	357	302	84,6	36,9
v tom:						
transfery na podporu podnikání - národní programy	716	305	265	257	97,0	35,9
projekt InMP - Hospodářská komora	103	50	92	44	47,8	42,7
doprovodný sociální program restrukturalizace českého ocelářského průmyslu	111	50	55	67	121,8	60,4
transfery společnosti Hyundai			900	157	17,4	
rámcové programy - strategické služby a technologická centra	639	950	1 100	1 089	99,0	170,4
Operační program průmysl a podnikání (OPPP) související s ERDF	471	31	29	128	441,4	27,2
Operační program rozvoj lidských zdrojů (OPRLZ) související s ESF	4	11	11	40	363,6	
Operační program podnikání a inovace (OPPI) související s ERDF		2 466	2 354	1 330	56,5	
ekologické transfery	76		83	83	100,0	109,2

4.1.9 Výdaje na veřejnou spotřebu¹¹⁹

Výdaje na veřejnou spotřebu zahrnují zejména následující oblasti:

- ✓ výdaje na platy za provedenou práci a pojistné – zákon o státním rozpočtu stanovil jejich výši v objemu 89,2 mld. Kč, který byl rozpočtovými opatřeními snížen na 87,7 mld. Kč. Celkem bylo čerpáno 84,6 mld. Kč (98,5 % upraveného rozpočtu). V roce 2006 bylo čerpáno 89,4 mld. Kč při meziročním růstu o 3,5 %, tj. ve vztahu rozpočtu po změnách bylo dosaženo úspory výdajů ve výši 0,5 mld. Kč. Za rok 2007 zákon stanovil jejich výši v celkovém objemu 96,0 mld. Kč. Celkem bylo čerpáno 95,1 mld. Kč. Podíl těchto výdajů na celkových běžných výdajích se snížil na 9,7 %.
- ✓ neinvestiční nákupy a související výdaje – představují základní výdaje organizačních složek státu, jako jsou materiál, paliva, voda, energie, nákup služeb, ostatní nákupy a související výdaje. Schválený rozpočet 95,9 mld. Kč byl snížen na 88,7 mld. Kč. Výdaje dosáhly 99,6 mld. Kč a byla tak nad úroveň upraveného rozpočtu téměř o 10,9 mld. Kč, tj. o 12,3 %. Pro rok 2006 byl rozpočet schválený ve výši 99,0 mld. Kč. Rozpočtovými opatřeními byl snížen v souhrnu o 3,8 mld. Kč na 95,2 mld. Kč. Snížení se týkalo především úroků a

¹¹⁸ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007 [online]. [cit. 10. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT >

¹¹⁹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006 [online]. [cit. 6. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006 >

ostatních finančních výdajů a největší zvýšení bylo provedeno u nákupu materiálu. Rozpočet této skupiny výdajů pro rok 2007, počítal s částkou 100,0 mld. Kč, byl rozpočtovými opatřeními zvýšen v souhrnu o 5,4 mld. Kč na 105,4 mld. Kč. Zvýšení se týkalo především nákupu služeb, ostatních nákupů a nákupu materiálu.

- ✓ neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím byly ve státním rozpočtu pro rok 2005 zahrnuty v částce 38,8 mld. Kč. V průběhu roku byl rozpočet navýšen na 40,0 mld. Kč a byl čerpán ve výši 40,1 mld. Kč. Schválený rozpočet pro rok 2006 7,8 mld. Kč počítal proti roku 2005 s meziročním navýšením o 28,9 % (téměř o 1,8 mld. Kč). V průběhu roku byl rozpočet navýšen na 9,9 mld. Kč. Čerpáno bylo 8,2 mld. Kč, tj. na 82 %. Schválený rozpočet 7,8 mld. Kč počítal proti roku 2005 s meziročním navýšením o 28,9 % (téměř o 1,8 mld. Kč). V průběhu roku byl rozpočet navýšen na 9,9 mld. Kč. Čerpáno bylo 8,2 mld. Kč, tj. na 82 %.
- ✓ neinvestiční dotace neziskovým a podobným organizacím. V průběhu roku byl rozpočet z 5,4 mld. Kč zvýšen na 6,8 mld. Kč a čerpání činilo 6,6 mld. Kč, tj. 96,6 % upraveného rozpočtu. Většinu dotací neziskovým a podobným organizacím představují dotace nejrůznějšími typům občanských sdružení a dotace církvím a náboženským organizacím. Dotace pro rok 2006 byly ve státním rozpočtu zahrnuty v celkové částce 44,0 mld. Kč. Rozpočet byl navýšen v průběhu roku na 47,0 mld. Kč a byl čerpán ve výši 46,1 mld. Kč, tj. na 98,2 %. Ve srovnání s předchozím rokem bylo vydáno o 15 % více (o 6,0 mld. Kč). Pro rok 2007 byly ve státním rozpočtu zahrnuty v celkové částce 50,2 mld. Kč. Rozpočet byl snížen v průběhu roku o 623 mil. Kč a byl čerpán ve výši 46,7 mld. Kč, tj. na 94,2 %. Meziročně se tyto výdaje zvýšily o 1,1 %.
- ✓ neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně. Do této skupiny výdajů, která představovala v roce 2005 ve státním rozpočtu 59,3 mld. Kč, patří zejména transfery fondům zdravotního a sociálního pojištění a neinvestiční transfery státním fondům. Celkové výdaje dosáhly 55,7 mld. Kč. Rozpočet pro rok 2006 byl schválen ve výši 64,2 mld. Kč, patří zejména transfery fondům zdravotního a sociálního pojištění a neinvestiční transfery státním fondům. Celkové výdaje dosáhly 80,8 mld. Kč. Po změnách byl rozpočet roku 2007 84,8 mld. Kč. Skutečné čerpání činilo 78,2 mld. Kč, tj. 92,2 %.
- ✓ neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně byly ovlivněny přijetím novely zákona o rozpočtovém určení daní, kterou byly krajům nejen

navýšeny daňové příjmy, ale také rozšířeny oblasti, ve kterých kraje rozhodují v samostatné působnosti. Rozpočet 80,3 mld. Kč byl po změnách navýšen na 112,8 mld. Kč. Čerpáno bylo 102,5 mld. Kč, tj. 90,9 %. Rozpočet v celkovém objemu 106,8 mld. Kč se na celkových běžných výdajích schváleného rozpočtu podílel 12,2 %, rozpočet upravený o rozpočtová opatření 112,1 mld. Kč pak 12,8 %. Obcím připadlo 11,8 mld. Kč a krajům 68,0 mld. Kč. Rozpočet pro rok 2007 se na celkových běžných výdajích schváleného rozpočtu podílel 12,9 %. Skutečně čerpáno bylo 120,4 mld. Kč. Obcím připadlo 11,8 mld. Kč a krajům 68,0 mld. Kč. Z celku obce obdržely úhrnem 43,0 mld. Kč a kraje 77,2 mld. Kč.¹²⁰

¹²⁰ *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 200* [online]. [cit. 5. 4. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006 >

4.2 Státní dluh

4.2.1 Vývoj státního dluhu

Z hlediska vývoje financování státu na veřejných trzích měla Česká republika začátkem devadesátých let ve srovnání s ostatními vyspělými zeměmi OECD minimální zpoždění. Do vzniku České republiky dne 1.1.1993 byla zabezpečena základní legislativa státního dluhu a byla zahájena emisní činnost.

Vývoj státního dluhu po vzniku České republiky lze rozdělit na 3 období, které lze charakterizovat takto:

I. období - stagnace a konsolidace emisní činnosti (1993-1999)

Vznik České republiky se vyznačoval sjednocením právních kompetencí a převzetím závazků z bývalé federace. Česká republika převzala závazky bývalé Československé federace v poměru počtu obyvatelstva, tj. 2/3 závazků. Základní snahou řízení dluhové služby byla snaha o splacení přímých úvěrů České národní banky i obchodních bank, které byly převzaty k datu vzniku republiky, tj. **snaha o úplné oddělení dluhového portfolia státu.**

II. období – zavedení nové emisní strategie (2000 –2001)

Od 1.1.2000 Ministerstvo financí uplatňuje novou emisní strategii, která klade důraz na jednoduchost a průhlednost emisní činnosti spojenou s efektivní podporou tržní likvidity vydávaných státních dluhopisů. Důvodem pro toto rozhodnutí byla nejen změněná tržní situace, ale především dynamicky rostoucí vypůjční požadavky vlády. Bylo rozhodnuto vydávat emise se splatností 3, 5, 7 a 10 let. Od roku 2001 jsou vydávány emise i s 15-letou dobou splatnosti. Každá emise má dosáhnout minimálně objemu 20 – 30 mld. Kč, a tím přirozeně podpořit tržní likviditu.

III. období – aktivní řízení státního dluhu (od roku 2002)

V roce 2002 byly zahájeny kvalitativní změny řízení státního dluhu. Spočívají v aktivním řízení portfolia státních dluhopisů a ve zvýšené podpoře jednotky řízení státního dluhu ze strany vedení ministerstva. V roce 2002 byl zřízen Úsek řízení rizik. Jeho práce zahrnuje:

- tvorbu celkové strategie státního dluhu

- zavedení jeho řízení pomocí základních strategických směrnic

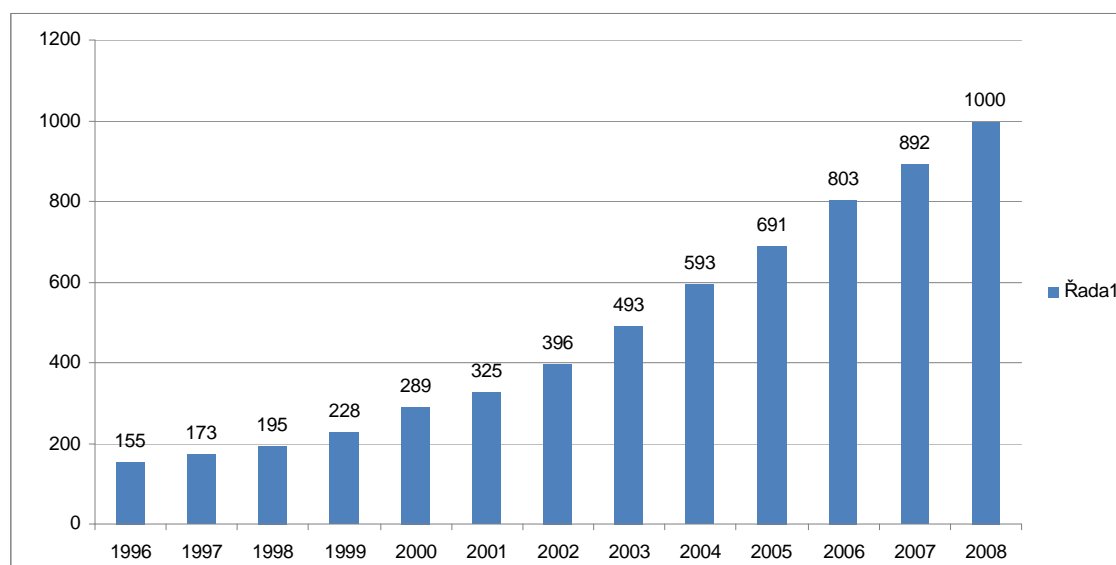
Od 1. října 2003 byly organizační struktury státního dluhu zjednodušeny a řízení zefektivněno. Vzniklo samostatné **oddělení Řízení státního dluhu**, které je přímo podřízeno prvnímu náměstkovi ministra. Tím byla **zjednodušena a urychlena akceschopnost dluhové služby**.¹²¹

Státní dluh ke konci března 2009 stoupl na 1000,5 miliardy korun. Od počátku roku se tak zvýšil téměř o miliardu. Na každého Čecha připadá dluh téměř 96.000 Kč. Vnitřní zadlužení státu se letos do konce března snížilo o 0,3 miliardy korun na 814 miliard korun. Zahraniční dluh státu stoupl o jednu miliardu na 186,5 miliardy korun. Ministerstvo financí kvůli ekonomické krizi přitom zvýšilo odhad, kolik peněz si bude muset letos půjčit. Zatímco v prosincové strategii financování a řízení státního dluhu na rok 2009 počítal úřad s nejvýše 148,4 miliardy korun, nyní odhaduje celkové výpůjční potřeby na přibližně 280 miliard korun. Letos je na úrocích z dluhu mělo Česko podle MF zaplatit 64 miliard korun, příští rok by to již mělo být 78 miliard a v roce 2012 dokonce 90 miliard korun.¹²²

¹²¹ *Jak vznikaly miliardy státního dluhu* [online]. [cit. 28. 7. 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/41197-jak-vznikaly-miliardy-statniho-dluhu/>>

¹²² *Státní dluh ke konci března stoupl na 1000,5 mld. Kč* [online]. [cit. 28. 7. 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/statni-dluh-ke-konci-brezna-stoupl-na-1000-5-mld-kc/382658&id_seznam=>>

Graf č. 5: Vývoj dluhu ČR^{123, 124}

v mld. Kč

¹²³ *Státní dluh – Česko* [online]. [cit. 30. 7. 2009]. Dostupné na WWW: < <http://www.euroekonom.cz/tisk-grafy/grafy-tisk.php?type=cesko-statnidluh-rok&time=0> >

¹²⁴ *Struktura a vývoj státního dluhu* [online]. [cit. 30. 7. 2009]. Dostupné na WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html >

ZÁVĚR

Deficit státního rozpočtu se stává v posledních desetiletích chronickým jevem nejenom v rozvojových zemích, ale i ve vyspělých zemích. Současně v mnoha zemích hospodaří se deficitem i nižší vládní úrovně včetně územní samosprávy. Proto se jednotlivé země více či méně úspěšně snaží řešit a likvidovat chronický deficit státního rozpočtu. Země EU se dohodly na Maastrichtském konvergenčním kritériu 3 % podílu primárního deficitu na HDP. Deficit státního rozpočtu je jednou z příčin růstu veřejného dluhu v ČR. Důsledky veřejného dluhu jsou rozpočtové. Země EU se dohodly na plnění fiskálního konvergenčního kritéria maximálně šedesáti procentního podílu dluhu na HDP. Většinou dochází k rolování dluhu do budoucnosti. Dluh vládního sektoru dosáhl v roce 2008 hodnoty 29,8 % HDP. Oproti roku 2007 tak dluh v absolutním vyjádření vzrostl o přibližně 85 mld. Kč, což je tempo, které výrazně předstihuje deficit vládního sektoru, kterým by měl být v dlouhém období dluh především determinován. V případě těchto rozdílů zpravidla dochází k vyšší emisi dluhopisů než je potřeba pro pokrytí rozpočtových potřeb a zvyšují se tak neefektivně náklady na státní dluh. Mezi nejzadluženější země EU patří stále trojlístek Itálie, Belgie a Řecko, přičemž Itálie je stále jediná země EU, která by nebyla schopna pokrýt veškerý svůj veřejný dluh ani celkovou roční produkcí, jeho výše v roce 2008 činí 105,8 % HDP. Relativně prudké zhoršení zaznamenalo v roce 2008 duo Irsko a Lucembursko, kterému zdatně sekunduje Nizozemsko. Nejnižší podíl vládního dluhu na HDP již tradičně vykazují v Estonsku. Z toho plyne, že ve srovnání s ostatními zeměmi na tom Česká republika není tak zle. Zatímco zadlužení v ostatních zemích kolísá, v ČR neustále stoupá. Vytvořit reformu na výdajové straně státního rozpočtu je nyní nevyhnutelné. Nyní tvoří mandatorní výdaje 80 % výdajové stránky státního rozpočtu, časem nebude už co přerozdělovat. Mandatorní výdaje pohltnou celou výdajovou stránku. Jedním z dalších návrhů je nenavyšovat důchodu, snížit sociální dávky a zvýšit DPH. Nejrychleji rostoucím výdajem v posledních letech jsou sociální dávky pro bezmocné lidi. Novelizací by se mělo zamezit zneužívání těchto příspěvků a šetřit tak státní peníze.

Politické strany se nyní zajímají spíše o své volební programy, než o snížení dluhu. Parlamentní strany se na financování státu vůbec neshodují. Názor KDU-ČSL je nastartování dlouhodobě udržitelného ekonomického růstu, který v blízké době umožní snižování státních dluhů. Voliči ODS označili státní dluh jako jeden z prioritních problémů, naopak zadlužování státu nejméně trápí voliče KSČM, kteří požadují

především sociální jistotu občanů, zabezpečení stáří a snižování nezaměstnanosti. Je však otázkou, z čeho se budou ty jistoty zabezpečovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. DUŠEK, J. PROTIVA, V. *Veřejná ekonomika*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2007. 10, 135, 137 162. s. ISBN 978-80-86708-43-0
2. DUŠEK, J. *Základy ekonomie*. 1. vyd. České Budějovice : VŠERS, 2008. 256 s. ISBN 978-80-86708-58-4
3. HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 643. s. ISBN 80-7179-891-6
4. KREBS, V. et al. *Sociální politika*. 3. vyd. Praha : Aspi, 2005. 274. s. ISBN 80-7357-050-5
5. MÁČE, M. *Makroekonomie v kostce*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007, 165. s. ISBN 978-80-247-1841-5
6. NAHODIL, F. *Ekonomika veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Eupress, 2003, 7 – 9, 23 – 26. s. ISBN 80-86754-05-7
7. JÍLEK, M. *Veřejné finance*. 2. vyd. Č. Budějovice : JČU Zemědělská fakulta, 2002, 11-13. s. ISBN 80-7040-533-3
8. PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 2. vyd. Melandrium, 2007, 115. s. ISBN 978-80-86175-52-2
9. PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 3. vyd. Praha : Aspi, 2005, 193. s. ISBN 80-7357-049-1
10. PEKOVÁ, J. PILNÝ, J. JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha : Aspi, 2005, 22. s. ISBN 80-7357-052-1
11. REKTOŘÍK, J., et al. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Ekopress, 2003, 12. s. ISBN 80-86119-72-6
12. STRECKOVÁ, Y. et al. *Reforma veřejné správy a veřejných financí a faktory efektivnosti rozvoje regionů*. 1. vyd. Brno : Vydavatelství MU, 2003, 34. s. ISBN 80-210-3074-7
13. VLČEK, J. et al. *Ekonomie a ekonomika*. 3. vyd. Praha : Aspi, 2005, 471. s. ISBN 80-7357-103-X

Elektronické zdroje

1. *Analýza stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou* [online]. [cit. 6. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2008.pdf>
2. ČECHOVSKÝ, V. *Od ledna se začnou v plné míře využívat slevy na dani* [online]. poslední aktualizace 4. listopadu 2005 [cit. 27. března 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/68958-od-ledna-se-zacnou-v-plne-mire-vyuzivat-slevy-na-dani.html>>
3. *Daň z příjmu právnických osob* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID3EA9846BCD611F60/cds/xsl/9_1971.html?year=>>
4. *Daně v Česku jsou vysoké, v EU ještě vyšší* [online]. poslední aktualizace 13. července 2004 [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/dane-v-cesku-jsou-vysoke-v-eu-jeste-vyssi-fp2-/ekonomika.asp?c=A040713_145800_ekonomika_maf>
5. *Daně v Česku vysoké, nejhorší ale nejsme* [online]. [cit. 23. července 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/68086-dane-v-cesku-vysoke-nejhors-i-ale-nejsme/>>
6. *Dotace z EU dostupné pro malé a střední podniky* [online]. poslední aktualizace 10. června 2007 [cit. 21. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/116668-dotace-z-eu-dostupne-pro-male-a-stredni-podniky/>>
7. *Ekonomika v ČR v roce 2005* [online]. poslední aktualizace 3. ledna 2006 [cit. 27. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-17498380-ob%EC%9En%E9+v%FDdaje+st%E1tn%EDho+rozpo%E8tu+2005-M00000_d-ad>
8. *Fondy EU, Dotace* [online]. [cit. 21. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.euro-fondy.cz/>>
9. GOLA, P. *Daň z příjmu klesla, ale sociální pojištění je stále vysoké* [online]. poslední aktualizace 10. 3. 2008 [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/dan-z-prijmu-klesla-vysoke-socialni/>>
10. GOLA, P. *Státní rozpočty: Převážně deficitní* [online]. poslední aktualizace 9. října 2006 [cit. 19. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/statni-rozpocty-prevazne-deficitni/>>

11. HAVLÍČKOVÁ, K. *Daňová reforma II: Jak snížit odvody* [online]. poslední aktualizace 22. června 2005 [cit. 4. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/17384-danova-reforma-ii-jak-snizit-odvody>>
12. *Inkaso daní v České republice* [online]. [cit. 18. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/dane-a-mzda/statistiky/>>
13. *Jak vznikaly miliardy státního dluhu* [online]. poslední aktualizace 22. září 2004 [cit. 28. července 2009] Dostupné na WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/41197-jak-vznikaly-miliardy-statniho-dluhu/>>
14. LÁCHOVÁ, L. *Současnost a budoucnost majetkových daní v České republice a Evropské unii* [online]. [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <http://kvf.vse.cz/storage/1180452727_sb_lachova.pdf>
15. MACHÁČEK, J. *Zvyšování daní se konat nebude. Zatím...* [online]. poslední aktualizace 17. srpna 2009 [cit. 22. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://respekt.ihned.cz/audit-jana-machacka/c1-38079880-zvysovani-dani-se-konat-nebude-zatim>>
16. *Monitoring a aktualizace* [online]. poslední aktualizace 11. 1. 2005 [cit. 4. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/strategie-udrzitelneho-rozvoje-cr/monitoring-a-aktualizace/1000986/21568/>>
17. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005* [online]. [cit. 27. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_28535.html?year=2005>
18. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2006* [online]. [cit. 20. března 2009]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_32601.html?year=2006
19. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2007* [online]. [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40248.html?year=PRESENT>
20. *Nová daňová složenka* [online]. poslední aktualizace 15. března 2006 [cit. 18. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.podnikinfo.eu/eurozona/obchod/ministr.aspx?sekce=15&menu=1331>>

21. *Nové sazby daně, nové slevy na dani* [online]. poslední aktualizace 27. února 2007 [cit. 30. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-20527730-on-dan%EC+2007+da%F2+fyzick%FDch+osob+osv%E8-M00000_d-73>
22. *Pětačtyřicet vrácených milionů* [online]. poslední aktualizace 30. dubna 2008 [cit. 21. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <http://moderniobec.ihned.cz/c4-10006010-24380450-C00000_d-petactyricet-vracenych-milionu>
23. *Přehled politických událostí v ČR v roce 2006* [online]. poslední aktualizace 28. prosince 2006 [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-20061860-on-zm%ECny+v+dan%EDch-M00000_d-72>
24. *Slevy na pojistném* [online]. [cit. 18. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho/slevy-na-pojistnem.htm>>
25. *Snížení daní, které možná právě Vám daň zvýší* [online]. poslední aktualizace 3. listopadu 2005 [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/17637-snizeni-dani-ktere-mozna-prave-vam-dan-zvysi>>
26. *Správní poplatky v roce 2005 rostou, přibývají i klesají* [online]. poslední aktualizace 11. ledna 2005 [cit. 29. března 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/17040-spravni-poplatky-v-roce-2005-rostou-klesaji-i-pribyvaji>>
27. *Stát v roce 2006 podle předběžných výsledků hospodařil se schodkem 97,3 miliardy Kč* [online]. poslední aktualizace 3. ledna 2007 [cit. 19. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.mesec.cz/tiskove-zpravy/stat-v-roce-2006-podle-predbeznych-vysledku-hospodaril-se-schodkem-973-miliardy-kc/>>
28. *Státní dluh – Česko* [online]. [cit. 30. července 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroekonom.cz/tisk-grafy/grafy-tisk.php?type=cesko-statnidluh-rok&time=0>>
29. *Státní dluh ke konci března stoupla na 1000,5 mld. Kč* [online]. poslední aktualizace 15. června 2009 [cit. 28. července 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/statni-dluh-ke-konci-brezna-stoupl-na-1000-5-mld-kc/382658&id_seznam=>
30. *Struktura a vývoj státního dluhu* [online]. [cit. 30. července 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/str_vyvoj_sd.html>

31. ŠEICH, D. *Vyčerpá ČR prostředky z EU?* [online]. poslední aktualizace 14. května 2004 [cit. 2. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vycerpa-cr-prostredky-z-eu-d0t/nazory.asp?c=A040514_105003_nazory_stp>
32. *Vývoj české ekonomiky v roce 2007* [online]. poslední aktualizace 15. května 2008 [cit. 6. dubna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/vyvoj-ceske-ekonomiky-v-roce-2007/1000431/48152/>>
33. *Změny v daních příjmů fyzických osob v roce 2006* [online]. poslední aktualizace 8. září 2004 [cit. 16. srpna 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/16860-zmeny-v-danich-prijmu-fyzickych-osob-v-roce-2006>>

ABSTRAKT

HORÁKOVÁ, S. *Analýza příjmů a výdajů státního rozpočtu České republiky : bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 68 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Klíčová slova: veřejné finance, veřejné příjmy, veřejné výdaje, státní rozpočet.

Práce pojednává o vyrovnanosti státního rozpočtu. Konkrétně rozpracovává příjmové a výdajové stránky státního rozpočtu České republiky. Cílem bakalářské práce je analyzovat příjmy a výdaje České republiky a na základě této analýzy vytvořit závěr, který bude tvořit obsahovat mé invence pro změny státního rozpočtu. Bakalářská práce se zaměřuje především na příjmy, strukturu, složení a jejich vývoj v letech 2005, 2006 a 2007. Data za rok 2008 nebyla v době zpracování ještě dostupná. Zkoumá zvláště daňové příjmy a jejich změny v uvedeném období. Analyzuje také výdajovou stránku státního rozpočtu, zde jsou rozebrány běžné výdaje. V této kapitole jsou rozpracovány i mandatorní výdaje, které tvoří už přes polovinu výdajové stránky státního rozpočtu. Práce se zabývá také státním dluhem. Je zde popsána historie dluhu od vzniku České republiky a nynější situace státního dluhu.

ABSTRACT

HORÁKOVÁ, S. *The Analysis of Incomes and Expenses of the State Budget of the Czech Republic: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 68 p. Supervisors: Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Key words: public finances, public incomes, public expenditure, state budget.

The work deals with the balance the state budget. Specifically, develops revenue and expenditure side of the state budget of the Czech Republic. The aim of work is to analyze revenue and expenditure of the Czech Republic and based on this analysis, a conclusion which will include a form of my invention to change the state budget. The bachelor thesis focuses mainly on incomes, structure, composition and evolution in the years 2005, 2006 and 2007. The data for 2008 are not working at the time still available. It examines in particular tax the incomes and changes in that period. Also analyzes the state budget outlay, there are broken down operating costs. This chapter elaborates the mandatory expenditures, which are now over half the expenditure side of the state budget. This work also deals with public debt. It describes the history of debt from the Czech Republic and the current situation of government debt.